

לקוטי תורה • וזאת הברכה • מאמר 6

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

מזמור, שיר חנוכת הבית, לדוד

למה שנמוך ביותר בעולם יש שורש עליון ביותר: מזון, לבוש ובתים מקבילים לאור הפנימי, לאור המקיף ול"מקיף דמקיף". לכן בית האבן, כמו מלכות והנפש שמבטלת את עצמה, נמשך ממדרגה שלמעלה אפילו מהרצון עצמו, והשמחה צריכה להימשך לתוכו מבחוץ.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/vezos-haberachah/6/

הנקודה

למה שנמוך ביותר בעולם יש שורש עליון ביותר: מזון, לבוש ובתים מקבילים לאור הפנימי, לאור המקיף ול"מקיף דמקיף". לכן בית האבן, כמו מלכות והנפש שמבטלת את עצמה, נמשך ממדרגה שלמעלה אפילו מהרצון עצמו, והשמחה צריכה להימשך לתוכו מבחוץ.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע חנוכת הבית נחגגת בסעודה. הוא מציג שלושה צרכים של האדם: מזון, שנעשה אחד עם הגוף; לבוש, שמקיף אותו מקרוב; ובית, שמקיף אותו מרחוק. מחיריהם עולים בסדר הזה, משום שכלל שדבר יורד למטה יותר, שורשו גבוה יותר. המזון נמשך מן האור הפנימי, ממלא כל עלמין; הלבוש מאריך אנפין, האור המקיף של כתר; והבית מעתיק, "מקיף דמקיף", ולכן הוא נבנה מאבן דוממת. שלוש המדרגות האלה מופיעות גם בתורה, שהיא מזון לנפש, ובמצוות, שהן לבושים; וגם בתוך המצוות: אלה שנעשות מתוך בחירה נמשכות מן הרצון העליון, ואילו אלה שמתקיימות רק בלי ידיעת האדם, כמו שכחה, נמשכות ממדרגה שלמעלה מן הרצון. מכיוון שהשמחה שייכת לרצון, בחנוכת בית המקדש היה צורך להמשיך לתוכה שמחה, ומכאן "שיר" והסעודה. העיקרון מסביר מדוע שילה, שנבנה מאבן, נקרא "מנוחה"; מדוע נאסר להבליט עץ בבית המקדש; מדוע דברי שמע הם "אבנים"; ומדוע מלכות היא "אבן מאסו הבונים" שנעשתה לראש פינה.

מבנה

1	השאלה ושלושת הצרכים	¶1-2
מדוע חנוכת הבית נחגגת; מזון, לבוש ובתים כאור פנימי, מקיף מקרוב ומקיף מרחוק, ומדוע התחתון יקר יותר.		
2	שלוש מדרגות באלוקות	¶3-5
המזון נמשך מן האור הפנימי של מלכות (ממלא כל עלמין); הלבוש מאריך אנפין; הבתים מעתיק, מקיף דמקיף, ולכן נבנים מאבן דוממת.		
3	תורה, מצוות ומצוות שמעל לרצון	¶6-9
התורה היא מזון הנפש והמצוות הן לבושיה; מצוות שנעשות מתוך רצון נמשכות מאריך אנפין, ואלה שמעל לרצון (השכחה, "נעשה", בריחה מן הכבוד) מעתיק; מלכות כ"בית" של דוד.		
4	שמחה בחנוכת הבית; ילדים כ"בית"	¶10
שורש בית המקדש למעלה מן הרצון, ולכן היה צורך להמשיך לתוכו שמחה, ומכאן "שיר" והסעודה; גם ילדים, הנמשכים מן המזל שלמעלה מן השכל, הם "בית".		
5	שילה, בית המקדש והתפילה	¶11-14
שילה, שנבנה מאבן, הוא "מנוחה", ואסור להבליט עץ בבית המקדש; פסוקי דזמרה הם עץ, רמ"ח תיבות שמע הן אבנים; אבני יעקב והמצבה.		

6 האבן המאוסה והאישה כ"בית"

מלכות, התחתונה ביותר, היא האבן המאוסה שנעשתה לראש פינה בזכות ביורו של דוד; ברכתו ופרנסתו של האיש באות באמצעות אשתו, ה"בית" שלו.

מושגים

אור פנימי ומקיף אור פנימי ומקיף

אור אלוקי שנכנס ונעשה אחד עם הדבר שהוא מחיה, כמו מזון, לעומת אור שמקיף אותו מבחוץ, כמו לבוש.

מקיף דמקיף מקיף דמקיף

מדרגה נעלית כל כך מן העולמות, שאפילו "מקיף" הוא קשר קרוב מדי; שורש הבית, האבן והמצוות שמעל לרצון.

אריך אנפין ועתיקאריך אנפין ועתיק

שני הצדדים של כתר: אריך אנפין, הרצון העליון והראשון שבנאצלים; עתיק, המדרגה התחתונה ביותר שבמאציל, שלמעלה מן הרצון.

דומם דומם

הדרגה הנמוכה ביותר בממלכות הטבע, אבן ועפר, ששורשה הוא העליון ביותר; וכן השתקתו של דוד את עצמו ("דוממתי") ומלכות כ"אבן".

מצווה שלא לדעתנו מצווה שלא לדעתנו

מצוות, כמו שכחה, שיכולות להתקיים רק שלא במתכוון; מתנה מלמעלה, ששורשה למעלה מרצון האדם.

מילוי הה"א מילוי הה"א

החלק התחתון ביותר של מלכות, שיוורד לעולמות התחתונים; ה"שפחה" והאבן המאוסה שנעשית לראש פינה.

קטע 1 • 11-2

השאלה ושלושת הצרכים

1 מזמור שיר חנכת¹ הבית לדוד². להבין הטעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית הנה יש ג' בחי' מזון ולבושים ובתים.

"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". כדי להבין מדוע עורכים סעודה ושמחה בחנוכת הבית: יש שלוש בחינות — מזון, לבושים ובתים.

המאמר פותח בכותרת מזמור ל', המזמור לחנוכת הבית, ושואל מדוע מציינים חנוכת בית בסעודה ובשמחה. כדי להשיב על כך, הוא מציג תחילה שלושה דברים הנחוצים לאדם: מזון, לבוש ובית, שייצגו בהמשך שלוש בחינות של אור אלוהי.

מזון הוא חיות פנימי לגוף האדם שנעשה פנימית וחיות לו ע"י הכרס והקיבה שהם מבשלים את המזון והמובחר עולה למוח ונעשה פנימית וחיות למוחין ואברים שמחזק את כל אבריו.

מזון הוא חיות פנימית לגוף האדם. באמצעות הכרס והקיבה, המבשלות את המזון, הוא נעשה פנימי וחיות עברו; החלק המובחר עולה למוח ונעשה מזון פנימי וחיות למוח ולאברים, ומחזק את כל איבריו.

המזון הוא הפנימי ביותר מבין השלושה: הוא מתעכל ונעשה לבשרו ולחיותו של האדם, והחלק המובחר שבו מזין אפילו את המוח. הוא משמש משל לאור פנימי הנכנס אל מה שהוא מחיה ונעשה עמו אחד.

ולבושין הם מקיפים על האדם שמקיפו ומלבישו ומציל אותו מקור וחום לבד ואין נעשה פנימית וחיות כמו המזון אך הוא מקיף עליו ממש.

הלבושים הם דברים המקיפים את האדם: הם מקיפים אותו, מלבישים אותו ומגינים עליו מן הקור והחום בלבד; הם אינם נעשים פנימיים וחיות עברו כמו המזון, אך הם מקיפים אותו ממש.

הלבוש אינו נעשה חלק מן האדם; הוא מקיף אותו ומגן עליו מבחוץ. ובכל זאת הוא מונח ישירות על גופו, ולכן זהו סוג קרוב ונוגע של "מקיף".

בתים הם ג"כ מקיפים³ על האדם רק לא כמו הלבושים שהם עליו ממש. משא"כ הבתים הן מרוחקים מן האדם בתכלית.

גם הבתים מקיפים את האדם, אך לא כמו הלבושים, הנמצאים עליו ממש. הבתים, לעומת זאת, מרוחקים מן האדם לחלוטין.

גם הבית מקיף את האדם, אבל ממרחק: הוא אינו נוגע בו כלל. כך מתקבלות שלוש דרגות: פנימי — מזון; מקיף קרוב — לבוש; ומקיף רחוק — בית.

2 והנה אנו רואים שהמזון נקנה יותר בזול מן הלבושים ולבושים יותר בזול מן הבתים. ולכאורה היה נצרך להיות בהפך שהמזון הוא פנימי וחיות לו

אנו רואים שמזון נקנה בזול יותר מלבושים, ולבושים בזול יותר מבתים. ולכאורה היה צריך להיות להפך, שהרי המזון פנימי וחיות עברו,

הערה מחיי היום-יום: המזון הוא הזול ביותר מבין השלושה, הלבוש עולה יותר, והבית יקר מכולם. לכאורה היה צריך להיות להפך, שכן המזון חיוני ביותר.

שנכלל ונתבטל עמו והיו לאחדים ממש וחיות נפשו שא"א לחיות כלל בלי מזון והיה נצרך להיות ביוקר מלבושים שהם אינם חיות לו רק מקיפים עליו.

הוא נכלל בו ומתבטל אליו, ונעשים ממש לאחדים, והוא חיות נפשו, שהרי אי אפשר לחיות כלל בלי מזון; לכן היה צריך להיות יקר יותר מלבושים, שאינם חיות עברו אלא רק מקיפים עליו.

המזון נעשה אחד עם האדם ומקיים אותו, ולכן לכאורה היה צריך להיות היקר ביותר; הלבוש, שרק מקיף אותו, היה צריך לעלות פחות.

וכן לבושים נגד הבתים ג"כ כמו ערך המזון לנגד הלבושים (אך הטעם ע"פ פשוט הוא מפני שהמזון אינו מתקיים הרבה שתיכף אחר שיעור עיכול המזון חוזר ונעשה רעב.

וכן גם היחס בין לבושים לבתים דומה ליחס שבין מזון ללבושים. (אך הטעם הפשוט הוא שהמזון אינו מתקיים זמן רב, שהרי מיד לאחר שיעור העיכול של המזון האדם שוב רעב.

אותה שאלה קיימת גם ביחס שבין לבוש לבית. בסוגריים מובא ההסבר היום-יומי: המזון מתכלה במהירות, שכן זמן קצר לאחר עיכולו שוב נעשים רעבים.

משא"כ הלבושים הם מתקיימים לערך שנה ויותר והבתים הם יותר מתקיימים גם מן הלבושים ולכן הבתים דמיהם יקרים מן הלבושים מפני שהם מתקיימים יותר וכן הלבושים יקרים מן המזון כנ"ל).⁴

לעומת זאת, הלבושים מתקיימים כשנה או יותר, והבתים מתקיימים זמן רב יותר אף מן הלבושים. לכן מחיר הבתים גבוה (ממחיר הלבושים, מפני שהם מתקיימים זמן רב יותר; וכך גם הלבושים יקרים מן המזון, כנזכר לעיל.

הלבוש מתקיים שנה או יותר, והבית מתקיים זמן רב עוד יותר, ולכן בפשטות המחיר נקבע לפי העמידות. במהדורת קה"ת מצוין שהסוגריים האלה מופיעים בכתב-יד של מאמרי אדמו"ר הזקן.

אך באמת שרש ג' בחי' הנ"ל למעלה הבתים שרשם למעלה יותר גבוהים מן הלבושים והלבושים מן המזון כנודע שכל שנפל למטה במדרגה שרשו מבחי' ומדרגה יותר גבוה.

אבל באמת, בשורשן של שלוש הבחינות הנזכרות למעלה, הבתים מושרשים למעלה יותר מן הלבושים, והלבושים מן המזון. כידוע, כל דבר שירד למדרגה נמוכה יותר, שורשו בבחינה ובמדרגה גבוהה יותר.

הטעם העמוק יותר: ככל ששורשו הרוחני של דבר גבוה יותר, כך הוא יורד נמוך יותר. לבתים השורש הגבוה ביותר, וללבוש שורש גבוה יותר מלמזון; משום כך הם יקרים ומתקיימים יותר.

קטע 2 • 31-5

שלוש מדרגות באלוקות

3 והענין כי הנה ג' מדרגות הללו יש בבחי' עולם שנה נפש⁵ בבריאת העולמות וגם בתורה ומצות כי

העניין הוא ששלוש הבחינות האלה קיימות בממדים של עולם, שנה ונפש בבריאת העולמות, וגם בתורה ובמצוות. כי

נאמר ששלוש הבחינות מופיעות בשלושת ממדי המציאות שמונה ספר יצירה — עולם (מקום), שנה (זמן) ונפש (האדם) — וכן בתורה ובמצוות.

הנה נודע שיש בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע ממכ"ע הוא כח הפועל בנפעל שבחי' מל' דאצילות מחיה עולמות בי"ע אזי מתלבשת ממש בבי"ע בבחי' פנימיות וחיות

ידוע שיש בחינת ממלא כל עלמין ובחינת סוכב כל עלמין. ממלא כל עלמין הוא כוח הפועל בנפעל: כאשר בחינת מלכות, דאצילות מחיה את עולמות בריאה, יצירה ועשיה, היא מתלבשת ממש בבריאה, יצירה ועשיה כפנימיות וכחיות

ממלא כל עלמין, האור הממלא את כל העולמות, פועל בדומה לכוחו של אומן המצוי בתוך הדבר שהוא יוצר. מלכות, הספירה האחרונה שבאצילות, נכנסת בעולמות בריאה, יצירה ועשיה ונעשית להם חיות פנימית.

כמו הנפש המחיה את הגוף בכל פרטי אופני הגוף כח הראיה שמיעה ריח דיבור בראש וידים והלב והכרס והקיבה והרגלים כפי סדר ההשתלשלות

כמו הנפש המחיה את הגוף בכל האופנים הפרטיים של הגוף: כוח הראיה, השמיעה, הריח והדיבור שבראש, והידיים, הלב, הכרס, הקיבה והרגלים — כל אחד לפי סדר ההשתלשלות.

המשל הוא הנפש שבגוף: נפש אחת מעניקה לכל איבר את כוחו המיוחד — ראייה לעין, שמיעה לאוזן וכן הלאה — כל אחד לפי עניינו.

וכמו כן למעלה בחי' מל' דאצילות שמתלבשת בבי"ע להחיות העולמות הוא ג"כ בבחינת פנימיות החיות בכל פרטי ההשתלשלות

וכך גם למעלה, בחינת מלכות דאצילות המתלבשת בבריאה, יצירה ועשיה כדי להחיות את העולמות, היא חיות פנימית בכל הפרטים של ההשתלשלות.

כך גם מלכות דאצילות מחיה מבפנים כל פרט בעולמות התחתונים, ומתאימה את עצמה לכל אחד מהם. חיות פנימית ומפורטת זו מקבילה למזון.

וזהו כבוד מלכותך יאמרו⁶ וגבורתך ידברו להודיע כו' גבורותיו⁷ שנקראו גבורות וצמצומים להתהוות עולמות נפרדים בהתחלקות לכמה פרטים עד אין קץ.

וזהו "כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע... גבורותיו": גבורותיו הן הנקראות גבורות וצמצומים, שבאמצעות מתהווים עולמות נפרדים ומתחלקים לפרטים רבים עד אין קץ.

הפסוק מזכיר יחד את "מלכותך" ואת "גבורתך": באמצעות צמצומים והגבלות מתחלקת החיות האלוהית האחת לאינספור נבראים נפרדים.

4 ולכן נקרא ממכ"ע שהוא בבחי' חיות פנימי כח הפועל בנפעל כו'. ובחי' סוכ"ע הוא שאינו מתלבש בתוך עלמין כלל בבחינת פנימי

לכן הוא נקרא ממלא כל עלמין, מפני שהוא בחינת חיות פנימית, כוח הפועל בנפעל וכו'. בחינת סוכב כל עלמין, לעומת זאת, אינה מתלבשת כלל בתוך העולמות כחיות פנימית,

מכיוון שמלכות מחיה כל נברא מבפנים, בדומה לנפש שבגוף, היא נקראת האור "הממלא" את כל העולמות. סוג אחר של אור אלוקי, האור "הסוכב" את כל העולמות, אינו נכנס לתוכם כחיות פנימית.

רק סוכב ומקיף עליהם כמ"ש בס"ב להחיותן שעיקר החיות הוא בבחי' מקיף שלמעלה מ"י"ס דאצילות שהם מתלבשים בתוך י"ס דבי"ע חסד דאצילות בחסד דבריא כנ"ל ונקרא א כתר עליון

אלא רק סוכבת ומקיפה אותם, כמבואר בספר של בינונים, כדי להחיותם. עיקר החיות היא מבחינת המקיף שלמעלה מעשר הספירות דאצילות, המתלבשות בתוך עשר הספירות דבריא, יצירה ועשיה — חסד דאצילות בחסד דבריא, כנוצר לעיל; והוא נקרא כתר עליון.

ספר של בינונים הוא ספר התניא. אדמו"ר הזקן מוסיף שעיקר חיות העולמות מגיעה מן האור המקיף שמעל עשר הספירות דאצילות; הספירות עצמן נמשכות מטה מדרגה אחר מדרגה, וכל אחת מתלבשת במקבילתה למטה — חסד דאצילות בחסד דבריא. מקור מקיף עליון זה נקרא כתר עליון.

(וזהו כל אשר חפץ⁸ ה' עשה שעיקר ההתהוות הוא מבחי' חפץ ה' ורצונו העליון וכמשנ"ת בביאור ע"פ⁹ יביאו לבוש מלכות שבכל נברא יש המשכת החיות מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע ושעיקר ההתהוות הוא מבחי' סוכ"ע ע"ש)

וזהו "כל אשר חפץ ה' עשה": עיקר ההתהוות הוא מבחינת חפץ ה' ורצונו העליון. וכפי שנתבאר בביאור על "יביאו לבוש מלכות", שבכל נברא נמשכת חיות מבחינת ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, ועיקר ההתהוות היא מבחינת סוכב כל עלמין; (עיינו שם).

הוכחה בסוגריים: "כל אשר חפץ ה' עשה" תולה את הבריא ברצונו של ה', שהוא בחינת כתר, שלמעלה מן הספירות. בביאור על "יביאו לבוש מלכות" שבתורה אור מוסבר שכל נברא מקבל חיות הן מן האור הממלא והן מן האור הסוכב, אך עצם ההתהוות היא מן האור הסוכב.

אך יש בכתר ב' בחי' היינו בחי' התחתונה שבמאציל וראש וראשון לנאצלים כנודע¹⁰ שכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים. וכנודע שכל דבר הממוצע צריך להיות כלול משניהם וכמ"ש בע"ח (שמי"א פ"ג).¹¹

אבל בכתר יש שתי בחינות: הבחינה התחתונה שבמאציל, והראשון והראשית לנאצלים. כידוע, כתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים, וכידוע שכל ממוצע צריך להיות כלול משניהם, כמבואר בעץ חיים (שער מ"א, פרק ג')

לכתר שני צדדים, מפני שהוא עומד בין המאציל (ה' עצמו) לבין הספירות הנאצלות, וממוצע אמיתי צריך לכלול משהו משניהם. צדו העליון הוא הבחינה התחתונה שבמאציל, וצדו התחתון הוא הראשון במה שנאצל. לפי מהדורת קה"ת, ההפניה לעץ חיים היא לשער מ"א, פרק ג' בדפוס שקלוב משנת 1800; במהדורות המצויות כיום זו שער מ"ב, פרק א'

והנה ראש וראשון לנאצלים הוא הנקרא א"א שהוא מקור שממנו נמשכים התהוות עשר תיקונים י"ס דאצילות בבחי' השתלשלות חד אריך¹² כו"י¹³ משא"כ א"א עצמו הוא מקיף סוכ"ע בהשוואה אחת.

הראשון והראשית לנאצלים הוא הנקרא אריך אנפין, שהוא המקור שממנו נמשכת התהוות עשר התיקונים — עשר הספירות דאצילות — בסדר השתלשלות: "חד אריך" וכו'. אריך אנפין עצמו, לעומת זאת, הוא מקיף, סובב כל עלמין, באופן שווה

צדו התחתון של כתר הוא אריך אנפין, מקור שממנו משתלשלות עשר הספירות דאצילות כסדרן, כמתואר במילות הזוהר "חד אריך וחד קצר" על קווי הספירות. ובכל זאת, אריך אנפין עצמו מקיף את הכול בשווה, כעין לבוש העוטף את הגוף כולו

אמנם בחי' התחתונה שבמאציל הוא הנקרא עתיק מלשון המעתיק הרים¹⁴ שאין ערוך כלל ליי"ס הנאצלים ואין שייך לקרוא אף בשם מקיף שכל מקיף הוא שיש לו איזה שייכות רק נקרא מקיף דמקיף כו'

ואילו הבחינה התחתונה שבמאציל נקראת עתיק, מלשון "המעתיק הרים". אין לה ערך כלל לעשר הספירות הנאצלות, ואי אפשר אפילו לכנותה בשם "מקיף", שכן כל מקיף שייך במידה כלשהי למה שהוא מקיף. לכן היא נקראת מקיף למקיף וכו'

צדו העליון של כתר הוא עתיק, על שם לשון שמשמעה "מעתיק" או מרחיק, כמו בפסוק על ה' המעתיק הרים. הוא נעלה כל כך מן הספירות, שגם "מקיף" אינו מונח מתאים, שכן דבר המקיף משהו עדיין קשור אליו; לכן הוא נקרא "מקיף למקיף"

וזהו כמו בית שאינו בחי' מקיף הסמוך וקרוב לגוף כמו הלבוש רק הוא מקיף רחוק מגוף האדם והיינו, וזה דומה לבית, שאינו בחינת מקיף הסמוך לגוף וקרוב אליו כמו הלבוש, אלא מקיף הרחוק מגוף האדם; כלומר, כאן חוזרים למשל: הלבוש נוגע בגוף ומקביל לאריך אנפין; הבית מקיף את האדם ממרחק ומקביל לעתיק

כמו בחי' מקיף למקיף (ועמ"ש סד"ה השמים כסאי¹⁵ בענין איזה בית אשר תבנו לי. ¹⁶ ועמ"ש כפ' פנחס סד"ה צו את בניי כו' את קרבני לחמי בענין הטעם שאין הקרבנות נוהגין אלא בפני הבית ע"ש)

בחינת מקיף למקיף. (ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "השמים כסאי" בענין "איזה בית אשר תבנו לי". ועיינו במה שכתוב בפרשת פינחס בסוף המאמר המתחיל "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי" בענין הטעם שהקרבנות נוהגים רק בזמן שבית המקדש קיים; עיינו שם.)

שתי ההפניות עוסקות בבית המקדש כ"ביתו" של ה': בפסוק "איזה בית אשר תבנו לי", ובדין שהקרבנות נוהגים רק בזמן שבית המקדש קיים. שני העניינים מתאימים לכך שהבית מושרש בדרגה הנעלית והנעלמת ביותר

והנה נגד גי' בחינות הנ"ל נשתלשלו למטה גי' בחי' מזון ולבושים והיכלות¹⁷ וכל דבר היותר גבוה ירידתו והתלבשותו למטה ביותר.

כנגד שלוש הבחינות הנזכרות למעלה השתלשלו למטה שלוש בחינות: מזון, לבושים והיכלות. ככל שדבר גבוה יותר, ירידתו והתלבשותו למטה נמוכות יותר.

שלוש הבחינות העליונות — האור הפנימי, אריך אנפין ועתיק — נמשכות למטה כמזון, לבושים ובתים. לפי העיקרון שזכר, ככל שהמקור גבוה יותר, כך הופעתו למטה נמוכה וגשמית יותר

והנה מזון שהוא חיות פנימי נמשך מבחי' ממכ"ע ולכן יש כמה טעמים וכמה גוונים כמו מר מתוק כו'

המזון, שהוא חיות פנימית, נמשך מבחינת ממלא כל עלמין; לכן יש בו טעמים רבים וגוונים רבים, כגון מר ומתוק וכו'

המזון נמשך מן האור הפנימי והממלא, שהוא מחולק לפרטים. משום כך יש למזון טעמים וסוגים רבים — מר, מתוק וכן הלאה

ורבוי התחלקות פרטי המאכלים היינו שכל התכללות הי"ס חסד שבחסד גבורה שבגבורה כו' ולכן

המזון יש לו כליון מאור פנימי המלוכש ומוגבל בכלים כו'

ורבוי החלוקה לפרטי המאכלים הוא כנגד ההתכללות של כל עשר הספירות — חסד שבחסד, גבורה שבגבורה וכו'. לכן המזון מתכלה, משום שהוא נמשך מאור פנימי המתלכש ומוגבל בכלים וכו'

מיני המזון הרבים משקפים את העובדה שכל ספירה כלולה מן האחרות — חסד שבחסד, גבורה שבגבורה וכן הלאה. ומכיוון שאור זה נתון ב"כלים" המגבילים אותו, המזון מוגבל ומתכלה.

(ועמ"ש בד"ה המגיד מראשית אחרית^{18,19} בענין שארה כסותה²⁰ כו' דבחי' שארה שהוא המזון נמשך

משם אלקים דהיינו מבחי' הכלים כו' ע"ש)

ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "המגיד מראשית אחרית" בענין "שארה כסותה" וכו': בחינת "שארה", שהיא המזון, (נמשכת משם אלקים, כלומר מבחינת הכלים וכו'; עיינו שם

הפסוק על חובות הבעל לאשתו — "שארה כסותה ועונתה" — מתפרש במקום אחר כך שהמזון נמשך משם אלקים, שם המורה על הגבלה, כלומר מן הכלים ולא מן האורות.

ולכן הם למטה מתאחדים לאחדים עם האדם בחיות פנימי לפי ששרשו בבחי' ממלא כל עלמין כח

הפועל כו'.

לכן למטה הם מתאחדים עם האדם כאחד בחיות פנימית, מפני ששרשם בבחינת ממלא כל עלמין, כוח הפועל וכו'

משום כך המזון נעשה אחד עם האדם: שורשו באור הפנימי הנכנס אל הנכרא ומחיה אותו מבפנים.

ולכן הם יותר בזול ואינם הכרחים²¹ כ"כ במיני מטעמים שאפשר בפת חריבה כו'. שיכולים לחיות

מפת במלח

לכן הם זולים יותר, ואין הכרח גדול במגוון מטעמים, שהרי אפשר להסתפק בפת חרבה וכו', ואפשר לחיות מפת במלח

המזון זול יותר מפני שאין הכרח בגיוון של מאכלים. אפשר להתקיים מלחם ומלח, כפי שמתארת המשנה באבות על חיי תורה. לפי הערת קה"ת, "אין הכרח גדול" מתייחס רק למאכלים משובחים, ולא למזון בכלל.

וגם יכולים לאכול מיני מטעמים מפני ששרשו בבחי' כח הפועל כו' שהוא מבחי' גבול וכלי שמוגבל

בכלי

ואפשר גם לאכול מיני מטעמים, מפני ששרשם בבחינת כוח הפועל וכו', שהוא מבחינת גבול וכלי, המוגבל בכלי

גם המגוון הרחב של המזון, מלחם פשוט ועד למטעמים, משקף את שורשו בכוח המוגבל והמחולק הפועל בתוך הדברים.

ולכן גם במזון הוא כן משא"כ הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי" כתר ראש לנאצלים בחי" מקיף

;ולכן כך הוא גם במזון. הלבושים, לעומת זאת, שורשם למעלה מבחינת כתר, ראש לנאצלים, בחינת מקיף

הלבוש, לעומת זאת, נמשך מכתר בתפקידו כ"ראש לנאצלים", כלומר מבחינת אריך אנפין, אור מקיף

ולכן הם למטה גי"כ מקיפים על האדם ולא בחיות פנימי ונצרכים יותר לאדם כי א"א בחורף בלי מלבוש כו' וכן בקיף כו'

ולכן גם למטה הם מקיפים את האדם ואינם חיות פנימית, והם נחוצים לאדם יותר, שהרי אי אפשר בחורף בלי לבוש וכו', וכן בקיץ וכו';

לכן הלבוש מקיף את הגוף, ובמובן מסוים נחוץ יותר: אי אפשר בלעדיו בחורף וגם לא בקיץ. בנוסח הדפוס כתוב "בקיף", ונראה שצריך להיות "בקיץ"; הערת קה"ת מצטטת את השורה בנוסח "וכן בקיץ"

ולכן הם יותר ביוקר ומתקיים יותר לפי ששרשו למעלה גבוה יותר ממזון כנ"ל שהוא מאור המוגבל בכלים משא"כ לבושים שרשם מבחי" סובב שאינו מוגבל בכלים

ולכן הם יקרים יותר ומתקיימים זמן רב יותר, מפני ששורשם למעלה גבוה יותר מן המזון, שכאמור נמשך מאור המוגבל בכלים, ואילו הלבושים שורשם מבחינת סובב, שאינו מוגבל בכלים

הלבוש יקר יותר ומתקיים יותר מן המזון, מפני ששורשו — האור המקיף — אינו נתון בתוך כלים מגבילים

ולכן אין לו כליון כ"כ [וע מ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי²² שעדי"ז הוא גי"כ ההפרש בין טעם לריח ע"ש וז"ש ריח בגדיו²³

ולכן אין הוא מתכלה כל כך. [ועיינו במה שכתוב בביאור על "באתי לגני" בעניין "אריתי מורי", שההבדל בין טעם לריח הוא על דרך זה; עיינו שם. וזהו "ריח בגדיו"

מפני שאינו מוגבל, הלבוש אינו נשחק במהירות. ההוספה שבסוגריים מציינת שאותו הבדל קיים גם בין טעם — פנימי, כמו מזון — לבין ריח, שהוא מקיף יותר, כפי שמבואר על "באתי לגני", וקושרת זאת לריח בגדיו של יצחק

וזהו גם כן ענין בריחא דלבושיכו בזהר פ' בלק דקפ"ו ע"א^{24, 25} ובתים שהם רחוקים יותר מגוף האדם שרשם למעלה הוא מבחי" תחתונה שבמאציל שהוא בחי" מקיף דמקיף כנ"ל.^{26, 27}

וזהו גם ענין "בריאחא דלבושיכו" שבזוהר פרשת בלק, דף קפ"ו ע"א. [בתים, שרחוקים יותר מגוף האדם, שורשם למעלה בבחינה התחתונה שבמאציל, שהיא בחינת מקיף למקיף, כנוצר לעיל

גם בזוהר מדובר על ריח הבגדים. הבתים, הרחוקים ביותר מן הגוף, נמשכים מן הבחינה התחתונה שבמאציל — עתיק, מקיף למקיף

5 ולכן ירדה למטה במדרגה היותר תחתונה אבנים ועפר בחי" דומם מה שאין כן הלבושים הן מבחי" צומח

לכן הוא ירד למטה למדרגה הנמוכה ביותר — אבנים ועפר, בחינת דומם; ואילו הלבושים הם מבחינת צומח

מכיוון שהבית מושרש בדרגה הגבוהה ביותר, עתיק, הוא עשוי מן החומר הנמוך ביותר — אבן ועפר, בחינת דומם. הלבוש, ששורשו נמוך יותר, שייך לבחינת צומח

ולכן הם למטה גם כן מרוחקים מגוף האדם והם יותר נצרכים לאדם גם מהלבושים כי אי"א לדור בלא בית אף רגע²⁸ והוא יותר ביוקר ומתקיים ביותר מפני ששרשם למעלה מעלה מבחי"י מקיף דמקיף ודי"ל:

לכן גם למטה הם מרוחקים מגוף האדם, והם נחוצים לאדם אף יותר מן הלבושים, שהרי אי אפשר לדור בלי בית אפילו רגע אחד. הוא יקר יותר ומתקיים זמן רב יותר, מפני ששורשו למעלה גבוה מאוד, מבחינת מקיף למקיף. ודבר זה מוכן למי שמבין

הבית מובדל מן הגוף, ובכל זאת אי אפשר לאדם לחיות בלי בית אפילו לרגע; הוא יקר מכול ומתקיים זמן רב מכול, משום ששורשו הוא הגבוה ביותר — מקיף למקיף.

קטע 3 • 611-9

תורה, מצוות ומצוות שמעל לרצון

6 ב וכן יש ג' בחי' הנ"ל בתורה ומצות כנודע דאורייתא היא בחי' מזון לנשמה ומצות הם לכושים לנשמה (וכמ"ש בד"ה אלה מסעי²⁹ ובד"ה אני לדודי ובד"ה יונתי כו' ושאר דוכתי)

ב. כך גם שלוש הבחינות הנזכרות קיימות בתורה ובמצוות. כידוע, התורה היא בחינת מזון לנשמה והמצוות הן לכושים לנשמה (כמבואר במאמר המתחיל "אלה מסעי", במאמר המתחיל "אני לדודי", במאמר המתחיל "יונתי" כו', ובמקומות נוספים).

החלק השני מחיל את שלוש הבחינות על התורה והמצוות. לימוד התורה הוא "מזון" לנשמה, משום שהנשמה קולטת את מה שהיא מבינה ונעשית עמו מאוחדת; המצוות הן "לבושים" שלה, מפני שהן מקיפות אותה ולא נכנסות לתוכה. הטקסט מפנה למאמרים נוספים שבהם הרעיון מתבאר.

והנה אף שלמטה בהשתלשלות המצות הם במדרגה יותר תחתונה מהתורה שהם במעשה גשמיות אעפ"כ אנו רואים שגבוהים הם יותר בשרשן

אף שלמטה, בסדר ההשתלשלות, המצוות נמצאות במדרגה נמוכה יותר מן התורה, מפני שהן מתקיימות במעשה גשמי, בכל זאת אנו רואים ששורשן גבוה יותר.

אותו פרדוקס כמו במזון ובלבוש: המצוות נעשות במעשים גשמיים ונראות נמוכות מלימוד התורה, אך לפי הכלל שהובא, מה שיוּרד למטה יותר שורשו גבוה יותר.

ולכן כל התורה היא פ"י המצות הן בנגלה הן בנסתר כמו ספר הזהר וכן ארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה³⁰ וכן לא המדרד עיקר אלא המעשה³¹ כו' וכן ארז"ל (בכתובות דפ"ו)³²

לכן כל התורה היא פירוש של המצוות, הן בנגלה והן בנסתר, כמו ספר הזוהר. וכן אמרו חז"ל: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"; וכן "לא המדרש עיקר אלא המעשה" כו'. וכן אמרו חז"ל (בכתובות דף פ"ו)

ראיה לכך שהמצוות נעלות יותר: כל התורה, הן ההלכה הנגלית הן תורת הנסתר שבזוהר, משמשת פירוש למצוות. חז"ל משבחים את הלימוד מפני שהוא מביא לידי מעשה, ואומרים שהמעשה הוא העיקר ולא הלימוד.

אבל במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה³³ כו' היו מכין אותו עד שתצא נפשו

”אבל במצוות עשה, כגון שאומרים לו: עשה סוכה, ואינו עושה וכו' — היו מכים אותו עד שתצא נפשו”

ראיה נוספת מן התלמוד: בית הדין היה כופה אדם שסירב לקיים מצוות עשה, כגון עשיית סוכה, ואף מכה אותו ללא הגבלה. כפייה זו מעידה עד כמה מרכזי המעשה.

ואף שאמרו שמי שתורתו אומנתו כגון רשב"י וחבריו אין מפסיקין לתפלה³⁴ ובירושלמי פ"ק דשבת³⁵

אמרו שפי' לק"ש אין מפסיקין היינו דוקא לק"ש

ואף שאמרו שמי שתורתו אומנתו, כגון רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, אינו מפסיק את לימודו לתפילה, ובירושלמי בפרק א' דשבת אמרו שהכוונה היא שאינם מפסיקים לקריאת שמע — הדברים אמורים דווקא לגבי קריאת שמע

קושיה: רבי שמעון בר יוחאי וחבריו, שכל עיסוקם היה תורה, לא הפסיקו את לימודם אפילו לתפילה. אך התלמוד הירושלמי מסייג זאת לקריאת שמע.

אבל למ"ע כמו לסוכה ולולב³⁶ מחוייב להפסיק כמבואר בירושלמי שם הובא בבעל המאור פ"ק דשבת

ולא מודה רשב"י שמפסיקין³⁷ לעשות סוכה כו' טעמיה דרשב"י שזה שנון

אבל למצוות עשה, כגון סוכה ולולב, הוא חייב להפסיק, כמבואר בירושלמי שם ומוכח בבעל המאור בפרק א' דשבת: ”וכי אינו מודה רבי שמעון שמפסיקים לעשות סוכה וכו'?” טעמו של רבי שמעון הוא: זה שינון

לצורך מצווה מעשית, כגון סוכה או לולב, גם הם היו מפסיקים את הלימוד. הירושלמי שואל כבדרך אגב אם רבי שמעון אינו מודה שיש להפסיק כדי לעשות סוכה, ובעל המאור מביא זאת. לפי הערה מלקוטי שיחות, נבחרו סוכה ולולב משום ששניהם קשורים לדעת — ”למען ידעו דורותיכם”.

וזוה שנון אין מבטלין שנון מפני שנון וכל הנ"ל הוא שאף שלמטה בהשתלשלות הם יותר תחתונים

שהמה בחי' לבושים מקורם ושרשם למעלה הוא יותר גבוה שהתורה

וזוה שינון, ואין מבטלים שינון מפני שינון. כל האמור מראה שאף שלמטה, בסדר ההשתלשלות, הם נמוכים יותר, בהיותם, בחינת לבושים, מקורם ושרשם למעלה גבוהים יותר. התורה

הטעם של רבי שמעון לכך שאינו מפסיק לקריאת שמע הוא שגם קריאת שמע היא לימוד תורה, ואין מבטלים לימוד אחד מפני לימוד אחר. לעומת זאת, מעשה מצווה דוחה את הלימוד; מכאן ששרשו גבוה יותר, אף שבצורתו הגלויה הוא נמוך יותר כ”לבוש”.

שהיא בחי' מזון שרשו מבחי' פנימית י"ס דאצילות אורייתא מחכמה נפקת^{38, 39, 40, 41} כו' ולכן לימוד

התורה אין לה שיעור

שהיא בחינת מזון, שורשה בפנימיות עשר הספירות דאצילות: ”אורייתא מחכמה נפקת” וכו'. לכן אין שיעור ללימוד התורה

התורה, ”מזון” הנשמה, נמשכת מחכמה, פנימיות הספירות, כדברי הזהר ”אורייתא מחכמה נפקת”. לכן אין ללימוד התורה שיעור קבוע

כי גם בפרק אחד שחרית⁴² ופרק אחד ערבית יצא ידי חובת ת"ת וגם והגית בו יומם ולילה⁴³

שהרי גם בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית יצא ידי חובת תלמוד תורה, וגם "והגית בו יומם ולילה"

התלמוד פוסק שגם פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב מספיקים לקיום חובת תלמוד תורה, ובכל זאת נאמר "והגית בו יומם ולילה". הטווח שבין המינימום ללימוד ללא גבול מקביל למזון

והיינו שהוא בחי' מזון שדי לו בפת חריבה וגם יכול לאכול מיני מטעמים ששרשם ומקורם הוא מבחינת ממלא

כלומר, התורה היא בחינת מזון: אפשר להסתפק בפת חרבה וגם לאכול מיני מטעמים, ששרשם ומקורם בבחינת ממלא

כמו שאפשר להתקיים מפת חרבה או ליהנות ממטעמים רבים, כך לימוד התורה יכול להיות מועט או נרחב, מפני ששרשו באור הפנימי והממלא, ממלא כל עלמין, המתחלק לפרטים רבים

אבל המצות הם מבחינת מקיף העליון בחי' כתר אחד כו' שהוא למעלה מהחכמה דאצילות ולכן נעשים לבושים לנשמה כנ"ל בלבושים⁴⁴.

אבל המצוות הן מבחינת המקיף העליון, בחינת כתר, "חד" וכו', שלמעלה מחכמה דאצילות; לכן הן נעשות לבושים לנשמה, כנזכר לעיל בעניין הלבושים

המצוות נמשכות מכתר, האור המקיף שלמעלה מחכמה. לכן הן לבושים לנשמה: הן מקיפות אותה ברצון ה', שלמעלה מן השכל. הביטוי המקוצר "חד וכו'" אינו מפורש בטקסט

7 והנה כמו שבכתר עליון הממוצע בין מאציל לנאצלים יש בו שני בחי' כנ"ל מקיף ומקיף דמקיף כנ"ל כך המצות יש ב' מיני מצות⁴⁵ הא' סתם כל המצות שהם ברצונו של אדם לעשותם

והנה, כשם שבכתר עליון, הממוצע בין המאציל לנאצלים, יש שתי בחינות, כפי שנתבאר לעיל — מקיף ומקיף דמקיף — כך גם במצוות יש שני סוגים. הסוג הראשון הוא המצוות הרגילות, כולן נעשות ברצונו של האדם

בכתר יש שתי בחינות: המקיף (אריך אנפין) והמקיף דמקיף (עתיק). כך גם יש שני סוגי מצוות. הסוג הראשון, רוב המצוות, נעשות מתוך רצונו והחלטתו של האדם

כמו סוכה ולולב וכה"ג ויש מצות שהם אינם תלויים ברצונו כלל רק דוקא שלא בדעתו כמו מצות שכחה וכה"ג⁴⁶.

כגון סוכה ולולב וכיוצא בזה. ויש מצוות שאינן תלויות כלל ברצונו, אלא מתקיימות דווקא בלי ידיעתו, כגון מצוות שכחה וכיוצא בזה

את הסוג השני אי אפשר לקיים מתוך בחירה; הוא מתקיים רק כאשר הדבר מתרחש בלי ידיעת האדם. הדוגמה המובהקת היא שכחה: עומר שנשכח בשדה חייבים להשאירו לעניים, ואפשר לקיים את המצווה רק כאשר שוכחים באמת

8 וכמו שמצינו בתוספתא פ"ג דפאה⁴⁷ מעשה בחסיד⁴⁸ א' ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא מה

וכפי שמצאנו בתוספתא, פרק ג' דפאה: מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו. אמר לבנו: "צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים". אמר לו: "אבא, מה

התוספתא מספרת על חסיד שגילה כי שכח עומר בשדהו, וחגג זאת בהקרבת שני פרים: אחד לעולה ואחד לשלמים

ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן להם המקום לדעתנו זו שלא לדעתנו שאלו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו

ראית לשמוח בשמחת מצוה זו יותר מכל המצוות שבתורה?" אמר לו: "כל המצוות שבתורה נתן להם המקום כדי שנקיים אותן בידיעתנו; מצוה זו היא בלי ידיעתנו. אילו עשינו אותה מרצוננו לפני המקום, מצוה זו לא הייתה מגיעה לידינו

הבן שואל מדוע מצוה זו ראויה לשמחה גדולה יותר מכל מצוה אחרת. אביו משיב שכל מצוה אחרת ניתנה לבחירתנו המודעת, ואילו מצוה זו יכולה להתרחש רק שלא במתכוון, ולכן לא היינו יכולים לזמן אותה בעצמנו

אלא הרי הוא אומר כי תקצור וגו'⁴⁹ קבע לו הכתוב ברכה עכ"ל התוספתא ור"ל שא"כ קיום מצוה זו היא בחי' מתנה מלמעלה לכן אני מקריב פר.

אלא הרי הוא אומר: "כי תקצור" וגו'; הכתוב קבע לה ברכה". עד כאן דברי התוספתא. כוונתו היא שאם כן, קיום מצוה זו הוא מתנה מלמעלה, ולכן אני מקריב פר

התורה מצמידה למצוה זו ברכה: "למען יברכך ה' אלקיך". אדמו"ר הזקן מסביר את כוונת האב: מצוה כזו היא מתנה מלמעלה, ולכן הקריב פר כהודיה

9 והיינו שהמצות שהם תלויים בדעתו ורצונו של אדם שרשם למעלה ג"כ בכתר מבחי' א"א שהוא בחי' רצון העליון שהוא שרש הנאצלים אנת הוא דאפיקת⁵⁰ כו'⁵¹

כלומר, המצוות התלויות בידיעתו וברצונו של האדם, שורשן למעלה גם כן בכתר, בבחינת אריך אנפין, שהיא בחינת הרצון העליון ושורש הנאצלים: "אנת הוא דאפיקת" וכו'

מצוות הנעשות מתוך בחירה מודעת נמשכות מאריך אנפין, הצד התחתון של כתר. אריך אנפין הוא הרצון העליון, מקור הספירות, כמאמר תיקוני זוהר: "אתה הוא שהוצאת" [את עשר הספירות]

ולכן הם למטה ג"כ תלויים ברצונו ובעשותם ממשיך מבחי רצון העליון וזהו אשר קדשנו במצותיו ויכול לעשותם בשמחה גדולה שממשיך בחי רצון העליון בבחי מקיף עליו משא"כ המצות שהם דייקא שלא מדעת ורצון

ולכן גם למטה הן תלויות ברצונו, ובעשייתן הוא ממשיך מבחינת הרצון העליון. וזהו "אשר קדשנו במצותיו". הוא יכול לעשותן בשמחה גדולה, מפני שהוא ממשיך עליו את בחינת הרצון העליון בבחינת מקיף. לא כן המצוות שהן דווקא בלי ידיעה ורצון,

מכיוון שמצוות אלה נובעות מרצון ה', הן נעשות ברצונו של האדם, ועשייתן ממשיכה עליו את הרצון הזה כמקיף. לכן הברכה אומרת "אשר קדשנו במצותיו", ואפשר לקיים אותן בשמחה גדולה. המצוות המתרחשות בלי רצונו של האדם שונות מהן

כמו מצות שכחה הנ"ל שרשה מבחי תחתונה שבמאציל שהוא למעלה מן הרצון ונקרא מקיף דמקיף כגון מצוות שכחה שהזכרה לעיל, ששורשה מבחינת התחתונה שבמאציל, שהיא למעלה מן הרצון ונקראת מקיף דמקיף

מצווה כמו שכחה נובעת מעתיק, הבחינה התחתונה שבמאציל, הנמצאת למעלה מן הרצון לגמרי: "מקיף דמקיף", הבית שבמשל

(ואפשר זהו בחי רעוא דכל רעוין דהיינו רצון לרצון כו') ולכן הוא למטה ג"כ למעלה מן הדעת ורצון האדם.

ולכן גם למטה היא למעלה מידיעתו ומרצונו של האדם; (ואפשר שזו בחינת "רעוא דכל רעוין", כלומר רצון לרצון וכו')

אדמו"ר הזקן מציע בזהירות ("ואפשר") שזו "רעוא דכל רעוין", מקורו של הרצון עצמו. מכיוון ששורשה למעלה מן הרצון, מצווה כזו יכולה להתקיים רק כשהיא עוקפת את ידיעתו ואת רצונו של האדם

וכה"ג מצינו כמה מצות שהם דוקא שלא מרצון כמו ר"ש בן שטח שברח למצרים על שרצו למנותו נשיא ולא היה ברצונו לקבל בחי הנשיאות וברח כו'

וכיוצא בזה מצאנו כמה מצוות שאינן מתקיימות מתוך רצון, כגון רבי שמעון בן שטח, שברח למצרים מפני שרצו למנותו; לנשיא, ולא רצה לקבל עליו את הנשיאות, וברח וכו'

דוגמה נוספת היא חכם שברח כדי להימנע ממינויו לנשיא הסנהדרין. התלמוד הירושלמי מספר את הסיפור על יהודה בן טבאי; בהערת הרבי על הקטע מצוין שבלקוטי תורה כתוב שמעון בן שטח, והדבר מובא לעיון, עם הצעה שאולי הדברים מתאימים לדעה ששמעון בן שטח היה הנשיא

ורדפו אחריו ונעשה נשיא⁵² ואם לא היה בורח והיה ברצונו לקבל הנשיאות לא היו ממנים אותו להיות נשיא

ורדפו אחריו, ונעשה נשיא. אילו לא היה בורח והיה רוצה לקבל את הנשיאות, לא היו ממנים אותו לנשיא

דווקא בריחתו היא שהביאה לכך שנעשה נשיא: אילו רצה בתפקיד, לא היו נותנים לו אותו

כי כל הרודף אחר הכבוד⁵³ כוי והיינו שמצוה הזאת היא גם כן שרשה מבחי' מקיף דמקיף למעלה כנ"ל

כי כל הרודף אחר הכבוד וכו'. כלומר, גם מצווה זו שורשה למעלה בבחינת מקיף דמקיף, כפי שנתבאר לעיל.

כמאמר חז"ל, הכבוד בורח ממי שרודף אחריו ורודף אחרי מי שכבוד ממנו. קבלת ההנהגה בדרך זו היא מצווה שבאה בניגוד לרצונו של האדם, ולכן גם שורשה במקיף דמקיף.

(ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה^{54,55} בענין נעשה ונשמע שבחי' נעשה זהו ביטול רצון לגמרי למעלה

מהדעת והשכל ואפשר זהו בחי' הנמשך מרעוא דכל רעיון שהוא בחי' הנ"ל

ועיין מה שכתוב בדיבור המתחיל "צאינה וראינה" בענין "נעשה ונשמע": בחינת "נעשה" היא ביטול הרצון לגמרי, למעלה מן הדעת והשכל; ואפשר שזו הבחינה הנמשכת מ"רעוא דכל רעיון", שהיא הבחינה האמורה לעיל.

הסוגריים מפנים למאמר על "צאינה וראינה" בלקוטי תורה, שיר השירים, העוסק בדברי ישראל בסיני: "נעשה ונשמע". "נעשה" פירושו התחייבות לפני ההבנה, ויתור מוחלט על הרצון העצמי, למעלה מן השכל; ייתכן שזהו הדבר הנמשך מ"רעוא דכל רעיון".

ולכן קשרו להן ב' כתרין אחד כנגד נעשה⁵⁶ ואחד כנגד נשמע היינו ב' בחי' שבכתר עליון שהם בחי'

מקיף הנמשך ע"י נשמע ובחי' מקיף למקיף הנמשך ע"י נעשה שהוא בטול הרצון שמבטל דעתו ורצונו לגמרי.

ולכן קשרו להם שני כתרין: אחד כנגד "נעשה" ואחד כנגד "נשמע". כלומר, שתי הבחינות שבכתר עליון: בחינת המקיף, הנמשכת על ידי "נשמע", ובחינת מקיף דמקיף, הנמשכת על ידי "נעשה", שהוא ביטול הרצון, שבו האדם מבטל לגמרי את דעתו ואת רצונו.

חז"ל אומרים שכאשר ישראל אמרו "נעשה ונשמע", קשרו מלאכים שני כתרין לכל אחד מהם. שני הכתרין הם שתי הבחינות שבכתר: "נשמע", כלומר להבין ולקבל, ממשיך את אור המקיף, אריך אנפין; "נעשה", כלומר התמסרות שמעבר להבנה, ממשיך את המקיף דמקיף, עתיק.

וע"כ הקדימו נעשה לנשמע. כי כן בחי' עתיק הוא מבחי' א"ס קדמון לכל הקדומים וממנו נמשך בחי'

א"א ועד"ז הוא משארז"ל רפ"ו דברכות⁵⁷ כמ"ש ואספת דגנך מיירי

ומשום כך הקדימו "נעשה" ל"נשמע". שכן בחינת עתיק היא מבחינת אין סוף, קדמון לכל הקדומים, וממנה נמשכת בחינת אריך אנפין. ועל פי זה יובן גם מה שאמרו חז"ל בראש פרק ו' דברכות, שהפסוק "ואספת דגנך" עוסק

"נעשה" קדם ל"נשמע" מפני שעתיק, הנמשך ישירות מאין סוף, קודם לאריך אנפין. אותו רעיון מסביר את הקטע בברכות לה ע"ב, שבו נאמר שהפסוק "ואספת דגנך", המרמז על עבודה לפרנסה, מתאר את מי שאינם עושים רצונו של ה'

כשאין עושין רצונו של מקום⁵⁸ אע"פ דקאי על והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי⁵⁹ כו' כי פי עושין רצונו להמשיך בחינת הרצון מבחי' רעוא דכל רעוין וזהו ע"י בכל מאדך⁶⁰ שהוא ביטול רצון למעלה מהדעת.

בזמן שאין עושין רצונו של מקום, אף שהוא נאמר בהמשך ל"והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי" וכו'. שכן פירוש "עושין רצונו" הוא להמשיך את בחינת הרצון מבחינת "רעוא דכל רעוין", והדבר נעשה על ידי "בכל מאדך", שהוא ביטול הרצון למעלה מן הדעת.

הדבר מפתיע, שהרי הפסוק מופיע בפרשה על מי שמקיימים את המצוות. התשובה היא ש"עושים רצונו של ה'" במובן המלא פירושו להמשיך מ"רעוא דכל רעוין". לשם כך נדרשת אהבת ה' "בכל מאדך" – אהבה ללא גבול, שמעבר לרצונו ולהכנתו של האדם.

משא"כ ע"י בכל לבבכם ובכל נפשכם כו'. ולכן לגבי ההמשכה שמבחי' עתיק שהוא א"ס ממש לא נקי עדיין עושים רצונו של מקום כו'.

לא כן על ידי "בכל לבבכם ובכל נפשכם" וכו'. לכן, ביחס להמשכה מבחינת עתיק, שהוא אין סוף ממש, עדיין אין הם נקראים "עושים רצונו של מקום" וכו'.

בפסקה השנייה של קריאת שמע נאמר רק "בכל לבבכם ובכל נפשכם", בלי "בכל מאדכם". לכן, ביחס לבחינת עתיק, העובדים במדרגה זו עדיין אינם נקראים "עושים רצונו של מקום". (בדפוס כתוב "לבבכם", ונראה שצריך להיות "לבבכם").

וקרוב לזה י"ל ג"כ מעלת מצות ל"ת על מ"ע שבקיום מצות ל"ת הוא בחי' אתכפא סט"א וכמארז"ל אל יאמר אדם⁶¹ אי אפשי כו'

וקרוב לזה אפשר להסביר גם את מעלת מצוות לא תעשה על מצוות עשה: בקיום מצוות לא תעשה יש בחינת אתכפא לסטרא אחרא, וכמאמר חז"ל: "אל יאמר אדם אי אפשי" וכו'.

נקודה קרובה לכך היא שמצוות לא תעשה עשויות להיות נעלות ממצוות עשה, מפני שקיומן כרוך בהכנעת הסטרא אחרא – התגברות על... רצונו של האדם. חז"ל מלמדים שאין לומר "אני רוצה" במאכל אסור.

אלא אפשי ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא⁶² ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני⁶³ ונאווה⁶⁴ וע"פ שימני כחותם.^{65,66} וע"פ ראיתי והנה מנורת זהב⁶⁷ כו' מענין מצות ל"ת.

אלא "אפשי", ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עליי. ועל ידי כך מתעלה למעלה כבודו של הקב"ה. ועיין מה שכתוב בביאור על "שחורה אני ונאווה", ועל "שימני כחותם", ועל "ראיתי והנה מנורת זהב" וכו', בענין מצוות לא תעשה.

אלא "אני רוצה", אך מה אעשה? אבי שבשמים אסר עליי. הימנעות שנובעת רק מגזרת ה', מעבר לרצונו של האדם, היא שמביאה, כדברי... הזוהר, להתעלות כבודו של הקב"ה בכל העולמות. (בדפוס כתוב "שבשמים", ונראה שצריך להיות "שבשמים"). ההפניות הן למאמרים בלקוטי תורה העוסקים בנושאים האלה.

ועדי' יובן גי' מ'י' במ'י' סדי' ראה ריח בני^{68,69} בענין הברכות שקבל יעקב מיצחק שהיו דייקא בלי דעתו של יצחק רק בא אחיך במרמה⁷⁰ כו'

ועל דרך זה יובן גם מה שכתוב במקום אחר, בסוף הדיבור המתחיל "ראה ריח בני", בענין הברכות שקבל יעקב מיצחק, שניתנו דווקא בלי ידיעתו של יצחק, אלא "בא אחיך במרמה" וכו'

מקרה נוסף: ברכותיו של יצחק הגיעו ליעקב בלי ידיעתו של יצחק ("בא אחיך במרמה"). הדבר נדון בתורה אור, בסוף המאמר על "ראה ריח בני".

שא"א להתלבש בבחינת הדעת כו' ע"ש שזהו ע"ד הנ"ל בשם התוספתא זו שלא לדעתנו כו' והיינו לפי ששרש ברכות אלו הוא גי' מבחי' טלא דנטיף מעתיקא.

שאי אפשר להן להתלבש בבחינת הדעת וכו'; עיין שם. זהו על דרך האמור לעיל בשם התוספתא: "זו שלא לדעתנו" וכו', מפני שגם שורש הברכות האלה הוא מבחינת טלא דנטיף מעתיקא.

הברכות האלה לא יכלו לעבור דרך דעת מודעת, בדומה לעומר הנשכח שמתקיים "בלי ידיעתנו". שורשן הוא "טל הנוסף מעתיק", דימוי קבלי לברכה שמקורה במדרגה העליונה ביותר.

וז"ש במדרש ריח בגדיו ריח בוגדיו^{71,72,73} שהוא בחי' תשובה שלמעלה מבחי' ריח בגדיו שהם בחי' לבושים וכנ"ל שהלבוש הוא מקיף הקרוב כו'.

וזהו שאמרו במדרש: "ריח בגדיו" — ריח בוגדיו. זוהי בחינת תשובה, שהיא למעלה מבחינת "ריח בגדיו", שהם בחינת לבושים. וכפי שנתבאר לעיל, הלבוש הוא מקיף הקרוב וכו'.

המדרש קורא את "ריח בגדיו" כ"ריח בוגדיו", כלומר ריחם של מי שחטאו ושבו בתשובה. תשובה, חזרה מן המעמקים, מגיעה למעלה מבחינת "לבושים", שהם אור המקיף הקרוב, אריך אנפין.

ועמ"ש בדי' וישלח יעקב^{74,75} בפ' עובר לסוחר.⁷⁶ ועמ"ש בביאור ע"פ כי תצא^{77,78} בענין ב' מקיפים ל' מי ע"ש)

ועיין מה שכתוב בדיבור המתחיל "וישלח יעקב" בפירוש "עובר לסוחר". ועיין מה שכתוב בביאור על "כי תצא" בעניין שני (המקיפים, ל' ומי; עיין שם).

שתי הפניות נוספות: מאמר בתורה אור על "עובר לסוחר", ומאמר בלקוטי תורה על שני האורות המקיפים המסומלים באותיות ל' ומי סופית. (הל' עשויה לפעמים להיכנס לכלים, ואילו המ', המקיף דמקיף, אינה נכנסת לעולם.)

ולכן נאמר בדוד והקמותי לך בית נאמן^{79,80} הרי נקי בחי' מלכות בשם בית והיינו מפני שאמר לא גבה לבי⁸¹ כו' ודוממתי⁸²

ולכן נאמר בדוד: "והקמותי לך בית נאמן". הרי בחינת מלכות נקראת "בית". והטעם הוא משום שאמר: "לא גבה לבי" וכו', נחזור לעניין המרכזי: מלכות דוד נקראת "בית נאמן". דוד זכה לכך מפני שאמר "לא גבה לבי... ודוממתי את נפשי"; המילה "דוממתי" קשורה לשורש דומם, האבן הדוממת שממנה בונים בית.

וכמו הבית נעשה מבחי' אבנים ועפר שהוא בחי' דומם ושרשו מבחי' מקיף דמקיף כך המלי' היא בחי' הספירה האחרונה שבע"ס דאצי' ושרשה הוא מאד נעלה מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל.^{83,84}

וכשם שבית נעשה מאבנים ומעפר, שהם בחינת דומם, ושרשם מבחינת מקיף דמקיף, כך מלכות היא הספירה האחרונה בעשר ספירות דאצילות, ושרשה נעלה מאוד — מבחינת מקיף דמקיף, כפי שנתבאר לעיל.

כמו שבית העשוי מאבן ומעפר, שהם דומם, שורשו במקיף דמקיף, כך מלכות, הספירה האחרונה והנמוכה ביותר, שורשה נעלה מאוד, באותה בחינה. ביטולו העצמי של דוד, בדומה לשתיקתה של האבן, הוא שמחבר את המלכות אליה.

קטע 4 • 101

שמחה בחנוכת הבית; ילדים כ"בית"

10 ולכן בחנוכת הבהמ"ק שנמשך לשם מבחי' מקיף דמקיף כנ"ל שהוא למעלה מן הרצון בחי' כתר כו'.

ולכן, בחנוכת בית המקדש, שבה נמשכה לשם מבחינת מקיף דמקיף, כפי שנתבאר לעיל — שהיא למעלה מן הרצון, בחינת כתר — וכו'.

כך נענית השאלה שפתחה את המאמר. בחנוכת בית המקדש נמשך אור מעתיק, "מקיף דמקיף", שלמעלה מן הרצון — המדרגה העליונה שבכתר.

ואין שייך שם שמחה כלל כמו במצות שהוא ברצון האדם דכתיב אשר לא עבדת בשמחה⁸⁵ כו' אשר קדשנו במצותיו כו'.

אין שייכת שם שמחה כלל, בניגוד למצוות שהן ברצונו של האדם, שעליהן נאמר "אשר לא עבדת בשמחה" וכו', וכן "אשר קדשנו במצותיו" וכו'.

שמחה שייכת באופן טבעי למה שאדם עושה מתוך בחירה. מצוות רגילות נעשות מרצון ולכן בשמחה, כפי שהתורה מוכיחה את מי שלא "עבדת בשמחה", וכפי שמבטאת הברכה "אשר קדשנו במצותיו".

מפני ששרשה הוא מבחי' רצון העליון כנ"ל משא"כ חנוכת הבית חומה בחינת דומם ששרשם למעלה מן הרצון כנ"ל אין שייך כלל שמחה.

מפני ששרשן מבחינת הרצון העליון, כפי שנתבאר לעיל. אבל חנוכת הבית — חומת אבנים, בחינת דומם, ששרשה למעלה מן הרצון, כפי שנתבאר לעיל — אין שייכת בה שמחה כלל.

מצוות אלה נובעות מן הרצון העליון, ולכן השמחה, שהיא ביטוי של רצון, מתאימה להן. בית הבנוי מחומות אבן, בחינת דומם, נובע ממדרגה שלמעלה מן הרצון, ולכן שמחה אינה מתעוררת בו מאליה. (המילה "חומה" מתייחסת כנראה לחומות האבן של הבית.)

לכן היו נצרכים להמשיך שם בחיי שמחה (ועמ"ש ע"פ ושאתם מים בששון^{86,87} שלפי שניסוך המים הוא מבחי' שלמעלה מבחי' ניסוך היין שהיין משמח כו' ע"כ צריך לחברו עם בחי' שמחה. וזהו ענין ושאתם מים דייקא בששון ע"ש)

לכן היה צורך להמשיך לשם בחינת שמחה. (ועיין מה שכתוב על "ושאתם מים בששון": מכיוון שניסוך המים הוא ממדרגה שלמעלה ממדרגת ניסוך היין, והיין משמח וכו', צריך לחבר אותו עם בחינת שמחה. וזהו ענין "ושאתם מים" דווקא "בששון"; עיין שם.)

לכן היה צורך להכניס שמחה לחנוכה באופן יזום. הדבר מקביל לניסוך המים בסוכות: המים נובעים ממקור נעלה יותר מן היין, והיין משמח מטבעו ואילו המים אינם משמחים; לכן היה צורך לשאוב את המים "בששון".

וזהו מזמור שיר חנוכה הית להמשיך בחנוכה הבית בחינת שמחה ולכן עושים משתה ושמחה בעת חנוכה הבית

וזהו "מזמור שיר חנוכה הבית": להמשיך את בחינת השמחה לתוך חנוכה הבית. לכן עורכים סעודה ושמחה בעת חנוכה בית

לכן המזמור על חנוכה הבית נקרא "שיר": השירה מכניסה שמחה לחנוכה. זו גם הסיבה שעורכים סעודה וחוגגים בחנוכה בית, השאלה שבה פתח המאמר. (בדפוס כתוב "הית", ונראה שצריך להיות "הבית".)

(וזהו ג"כ ענין מזמור שיר שהוא נראה כפל ענין כמ"ש באלשיך.⁸⁸ והיינו ע"ד הנ"ל במעשה דחסיד אי כו' מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצות כו' וכנ"ל וכ"ש בחנוכה בית המקדש שזהו כללות בחינה זו ועמ"ש"ל מזה לעיל)

וזהו גם עניינו של "מזמור שיר", שנראה לכאורה ככפל לשון, כפי שכתב האלשיך. והדבר הוא על דרך האמור לעיל (בסיפור) על חסיד אחד וכו': "מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל המצוות" וכו', כפי שנתבאר לעיל. כל שכן בחנוכה בית המקדש, (שהיא כוללת את כל הבחינה הזאת. ועיין במה שנכתב על כך לעיל)

האלשיך מציין שהביטוי "מזמור שיר" נראה לכאורה כפול. הכפילות מתאימה לשמחה המיוחדת של החסיד על מצוות העומר הנשכח, שמקורה למעלה מן הרצון; ועל אחת כמה וכמה בחנוכה המקדש, הכוללת את כל הבחינה הזאת.

וזהו ויהי ביתך כבית פרץ⁸⁹ אשר כינה הולדת הולד לבחי' בית כי בני לאו בזכותא תליא מלתא

, וזהו "ויהי ביתך כבית פרץ", שבו מכונה לידת ילד בשם "בית". שכן בעניין ילדים לא תלוי הדבר בזכות

הברכה לבועז, "ויהי ביתך כבית פרץ", משתמשת במילה "בית" במשמעות של ילדים. חז"ל אומרים שילדים אינם תלויים בזכות, אלא במזל.

אלא במזל כו' זכות הוא בחינת התפשטות י"ס דאצילות שהם בבחי' אור פנימי השכלה שכל לזכות כו'

אלא במזל וכו'. זכות היא בחינת התפשטות עשר ספירות דאצילות, שהן בבחינת אור פנימי — השכלה שכלית, שקילה של זכויות וכו';

"זכות" שייכת לאור הפנימי של הספירות, לתחום השכל והדין שבו שוקלים אם אדם ראוי לדבר מה

אבל בני שרשם למעלה מן השכל ובחיי מזל שהוא בחיי מקיף העליון כי פי מזל היינו המקור שהוא המשפיע ומזיל להיות יזל מים⁹⁰ כוי ונוזלים מן לבנון⁹¹ כוי

אבל שורש הילדים למעלה מן השכל, בבחינת מזל, שהיא בחינת המקיף העליון. שכן פירוש מזל הוא המקור המשפיע ומזיל, מקור הילדים במזל, שמשמעותו כאן אינה "מזל" במובן של הצלחה מקרית, אלא המקור המזרים — מן השורש נזל — אור מקיף שלמעלה מן השכל. הפסוקים על המים הזורמים מדגימים את המילה.

ולכן נקרא בשם בית ששרשו ג"כ מבחי מקיף עליון כוי וז"ש והתקין לו ממנו בנין עדי עד כוי

ולכן הוא נקרא "בית", שגם שורשו מבחינת המקיף העליון וכו'. וזהו שנאמר: "והתקין לו ממנו בנין עדי עד" וכו'.

לכן ילדים נקראים "בית": מקורם, כמו מקורו של בית, במקיף העליון. גם ברכת הנישואין "והתקין לו ממנו בנין עדי עד" מתארת את המשפחה כבניין.

ועמ"ש בפי ואתחנן בדי"ה וזאת המצוה⁹² דתורה שבעל פה נקרא בית אל תקרי בניך אלא בוניך כוי ע"ש:

ועיין מה שכתוב בפרשת ואתחנן, בדיבור המתחיל "וזאת המצוה", שהתורה שבעל פה נקראת "בית": "אל תקרי בניך אלא בוניך". עיין שם.

הפניה ללקוטי תורה, ואתחנן: התורה שבעל פה נקראת "בית", על יסוד דרשת חז"ל "בניך" כאילו כתוב "בוניך".

קטע 5 • 111-14

שילה, בית המקדש והתפילה

11 ג והנה עפ"י יובן מ"ש כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה⁹³ מנוחה זו בנין שילה כוי.

ג. והנה, לפי זה יובן מה שכתוב: "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" — "מנוחה" זו בניין שילה וכו'.

החלק השלישי מחיל את אותו עיקרון על המשכנים. משה אומר לישראל שעדיין לא הגיעו "אל המנוחה ואל הנחלה", וחז"ל דורשים ש"המנוחה" היא המקדש בשילה.

ולהבין ההפרש שבין בנין המשכן לבין שילה כי לכאורה הם שוין ממש בארכן וברחבן ובכל פרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה

וצריך להבין את ההבדל בין בניין המשכן לבניין שילה. לכאורה הם היו שווים ממש באורכם וברוחבם ובכל הפרטים: כשם שהיה תכנון המשכן, כך נבנה בניין שילה.

השאלה היא שמשכן שילה נבנה באותן מידות ובאותה מתכונת כמו המשכן במדבר. אם כן, מדוע רק שילה נקראת "מנוחה"

אך ההפרש שבמשכן היו הקרשים עצי ארז ומצופים זהב ובבנין שילה היו היריעות מאבנים דוקא.

אלא שההבדל הוא שבמשכן היו הקרשים מעצי ארז ומצופים זהב, ואילו בבנין שילה היו היריעות דוקא מאבנים.

ההבדל היחיד הוא שקירות המשכן היו קרשי ארז ומצופים זהב, ואילו קירות שילה היו מאבן.

12 ולהבין זאת הלא הקרשים שבמשכן היו יקרים הרבה יותר מן היריעות שבשילה שהיו מאבנים ומדוע המשכן לא נקרא מנוחה ובנין שילה נקרא מנוחה.

וצריך להבין: הרי הקרשים שבמשכן היו יקרים הרבה יותר מן היריעות שבשילה, שהיו מאבנים. מדוע אפוא המשכן אינו נקרא "מנוחה", ואילו בנין שילה נקרא "מנוחה"?

ארז מצופה זהב יקר הרבה יותר מאבן, ולכן יש לשאול מדוע דוקא שילה, העשויה אבן, נקראת "מנוחה"?

והטעם כנ"ל כי אבנים שהוא בחי' דומם ממש בחי' היותר תחתונה שרשם מבחי' היותר גבוה מקיף דמקיף כנ"ל.

הטעם הוא כפי שנתבאר לעיל: לאבנים, שהן בחינת דומם ממש, המדרגה הנמוכה ביותר, יש שורש במדרגה הגבוהה ביותר — מקיף דמקיף.

התשובה מבוססת על העיקרון שכבר הוסבר: לאבן, הדומם והנמוך ביותר, שורש במדרגה העליונה ביותר, מקיף דמקיף (עתיק).

משא"כ עצי ארז כו' הוא בחי' צומח שרשה הוא מבחי' מקיף כנ"ל ולכן מנוחה זו שילה שהיה בנין לא כן עצי הארז וכו', שהם בחינת צומח, ששורשם מבחינת מקיף, כפי שנתבאר לעיל. לכן "המנוחה" היא שילה, שהייתה בנין לעומת זאת, העץ, שהוא צומח, שורשו רק באור המקיף הרגיל, אריך אנפין. לכן "המנוחה" היא שילה.

אבנים בחי' דומם שלא היה בו שום עץ בולט בחי' צומח והיה שורה בו בחי' מקיף דמקיף כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ ויגש אליו יהודה⁹⁴ ע"ש)

של אבנים, בחינת דומם, שלא היה בו עץ בולט כלל, בחינת צומח; ובו שרתה בחינת מקיף דמקיף, כפי שנתבאר לעיל. (ועיין מה שכתוב על "ויגש אליו יהודה" בעניין זה; עיין שם.)

בנין שילה היה מאבן ולא היה בו עץ בולט, בחינת צומח, ולכן שרתה בו המדרגה העליונה, מקיף דמקיף. "מנוחה" היא המקום שבו אותה מדרגה שורה.

ולכן מנה הרמב"ם ז"ל וספר החינוך סי' תצ"ב⁹⁵ בלאוין לא תטע לך אשרה כו'⁹⁶ שאסור לעשות בבנין בהמ"ק שום עץ בולט ועובר על לאו לא תטע כו'

ולכן מנה הרמב"ם ז"ל וספר החינוך, מצווה תצ"ב, בין האיסורים את "לא תטע לך אשרה" וכו': אסור לעשות בבנין בית המקדש עץ בולט כלשהו, והעושה כן עובר על הלאו "לא תטע" וכו'.

לכן הרמב"ם וספר החינוך מונים כאיסור, במסגרת "לא תטע לך אשרה" ... אצל מזבח ה' אלקיך, כל קורת עץ הבולטת בבנין המקדש.

רק עץ שקוע מותר כמו התקרות כו' מפני שהיה דוקא מאבנים בחי' דומם ששרשם למעלה מעלה כו'. מותר רק עץ שקוע, כגון בתקרות וכו', מפני שהבניין היה צריך להיות דווקא מאבנים, בחינת דומם, ששורשן נעלה מאוד וכו'. מותר להשתמש בעץ השקוע בתוך האבן, כגון בקורות התקרה. הבניין היה צריך להיות מאבן, ששורשה במדרגה העליונה ביותר

(וההפרש בין בולט לשוקע עמ"ש ע"פ שימני כחותם) ולכן ארז"ל על כורש שהחמיץ כי ציוה לעשות תלתא די אבן וחד דאעא כו'

ולכן אמרו חז"ל על כורש שהחמיץ, משום שציווה (ועיין מה שכתוב על "שימני כחותם" בעניין ההבדל בין בולט לשוקע) לעשות שלושה [טורי] אבן ואחד של עץ וכו';

לעניין ההבדל בין בולט לשוקע, הטקסט מפנה למאמר על "שימני כחותם", העוסק בחותם בולט או שקוע. חז"ל ביקרו את כורש, שציווה שבניין הבית השני יכלול שלושה טורי אבן וטור אחד של עץ, ואמרו ש"החמיץ"

וזה אסור כנ"ל להיות בו שום עץ בולט רק עץ שוקע שהוא בחי' פנימי ולא בולט שהוא בחי' מיקף היה דוקא מאבנים כנ"ל.

ודבר זה אסור, כפי שנתבאר לעיל: אסור שיהיה בו עץ בולט כלשהו, אלא רק עץ שקוע, שהוא בחינת פנימיות; עץ בולט, שהוא בחינת מיקף, אינו מותר. הבניין היה צריך להיות דווקא מאבנים, כפי שנתבאר לעיל

עץ בולט ניכר לעין כמו אור מקיף, ואילו עץ השקוע בקיר הוא פנימי. בית המקדש היה צריך להיות בנוי מאבן, בלי עץ בולט. (בדפוס כתוב "מיקף", ונראה שצריך להיות "מקיף").

13 וזהו עצי שטים עומדים⁹⁷ קרשים עומדים שרפים עומדים⁹⁸ והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו' והיינו פסוקי דזמרה עד

וזהו [פירוש] "עצי שטים עומדים": הקרשים עומדים, השרפים עומדים; ו"האופנים וחיות הקדש ברעש גדול" וכו'. כלומר, פסוקי דזמרה עד

קרשי המשכן מתוארים כ"עצי שטים עומדים", וגם השרפים עומדים מעליו. בתפילת שחרית נאמר שהאופנים והחיות הקדושות, סוגים של...מלאכים, מתעלות "ברעש גדול". כל אלה מקבילים לסדר התפילה: פסוקי דזמרה, מזמורי התהילה

ק"ש הוא בחי' עצי שטים עומדים הוא בחי' צומח כנ"ל וחיות הקדש ברעש גדול על שמרגישים היש מן העולם

קריאת שמע היא בחינת "עצי שטים עומדים", בחינת הצומח, כנזכר לעיל. והחיות הקדושות הן "ברעש גדול" משום שהן חשות; את היש שבעולם

ועד קריאת שמע, מקבילים לקרשי העץ העומדים, לרמת הצומח. החיות הקדושות משמיעות רעש גדול מפני שהן עדיין חשות את העולם... כמציאות ממשית, יש

ולכן כשמשיגים את ביטול ה' צבאות קדוש כו'⁹⁹ הם ברעש גדול משא"כ שרפים שהם אינם מרגישים את היש כמו האופנים

ולכן, כשהן משיגות את הביטול של "קדוש... ה' צבאות" וכו', הן ברעש גדול. לא כן השרפים, שאינם חשים את היש כפי שהאופנים חשים אותם;

כשהן משיגות שהכול בטל לפני ה' — "קדוש, קדוש, קדוש" — הן מזדעזעות ברעש גדול. השרפים אינם חשים כלל את מציאות העולם

לכן הם עומדים ממעל לו ממעל לשכינתא וזהו עד ק"ש אבל הרמ"ח תיבין שבק"ש נקרא רמ"ח אבנים בחי' דומם כנ"ל.

ולכן הם עומדים "ממעל לו", מעל השכינה. וזהו עד קריאת שמע; ואילו רמ"ח התיבות שבקריאת שמע נקראות רמ"ח אבנים, בחינת הדומם, כנזכר לעיל

לכן השרפים עומדים "ממעל לו", מעל השכינה. זו מדרגת התפילה עד קריאת שמע. לעומת זאת, רמ"ח התיבות של קריאת שמע נקראות "רמ"ח אבנים" — מדרגת הדומם, שהיא גבוהה עוד יותר

14 וזהו ויקח מאבני המקום רמ"ח תיבין שבק"ש בחינת מלי' שהיא מדרג' היותר תחתונה וישם מראשותיו¹⁰⁰ לא תימא תחת מראשותיו

וזהו [פירוש] "ויקח מאבני המקום": רמ"ח התיבות שבקריאת שמע, בחינת מלכות, שהיא המדרגה התחתונה ביותר. "וישם מראשותיו" — אל תאמר "תחת מראשותיו"

יעקב בבית אל "לקח מאבני המקום": אבנים אלה הן רמ"ח התיבות של קריאת שמע, בחינת מלכות, הספירה התחתונה ביותר. הוא הניח... אותן מראשותיו; הכתוב נקרא לא "תחת מראשותיו"

אלא מראשותיו ששרשה מבחי' היותר גבוה למעלה מבחי' מוחין שהוא מראשותיו וזהו וישם אותה מצבה ויצוק שמן¹⁰¹ שמתחלה הוא

אלא "מראשותיו", משום ששרשה מבחינה גבוהה ביותר, למעלה מבחינת המוחין, שהיא "ראשו". וזהו [פירוש] "וישם אותה מצבה ויצוק שמן": בתחילה היא

אלא "מראשותיו" — שורש האבנים גבוה מן הראש, כלומר למעלה מן המוחין. אחר כך העמיד את האבן כמצבה ויצק עליה שמן...

רק נקודה תחת היסוד ויעקב הרימה ועשאה מצבה ויצוק עליה שמן המשיך בחי' מוחין עליונים שמן משחת קדש¹⁰² בחי' חכמה עילאה.

רק נקודה תחת היסוד, ויעקב הגביה אותה ועשה אותה מצבה, "ויצוק עליה שמן": הוא המשיך בה את בחינת המוחין העליונים, "שמן משחת קדש", בחינת חכמה עילאה.

מלכות מתחילה כ"נקודה" בלבד תחת יסוד, הספירה שמעליה. יעקב הגביה אותה והעמיד אותה כמצבה, ומשח אותה בשמן; בכך המשיך לתוכה את המוחין העליונים, בחינת חכמה עילאה, המסומלת בשמן המשחה הקדוש

האבן המאוסה והאישה כ"בית"

15 וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה¹⁰³ שבחיי מלי נקי בחיי אבן¹⁰⁴ בחיי דומם בחיי אותיות שתי

אבנים כו¹⁰⁵ שהן בחיי דומם והיינו שבחיי מלי הוא בחיי התחתונה מכל הי"ס

וזהו [פירוש] "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה": בחינת מלכות נקראת בחינת אבן, בחינת הדומם, בחינת אותיות — "שתי אבנים" וכו', שהן בחינת הדומם. כלומר, בחינת מלכות היא התחתונה מכל עשר הספירות

"אבן מאסו הבונים" שבתהילים מתפרשת כאן כמלכות. מלכות נקראת "אבן" משום שהיא בחינת הדיבור, האותיות, שספר יצירה מכנה "אבנים" — "שתי אבנים בונות שני בתיים". בדומה לאבן, זו מדרגת הדומם, הנמוכה בספירות

כמו דומם שהוא יותר תחתון מכל הדי' יסודות עכ"ז היתה לראש פינה ששרש בחיי דומם הנ"ל הוא למעלה מעלה מכל הי"ס דאצילות בחיי כתר עליון (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זאת חקת התורה).¹⁰⁶

כמו שהדומם נמוך יותר מכל ארבעת היסודות; ואף על פי כן היתה לראש פינה, משום ששרש בחינת הדומם האמורה גבוה מאוד, למעלה מכל עשר הספירות דאצילות, בחינת כתר עליון (ועיין במה שנכתב על כך בביאור על "זאת חוקת התורה")

האבן נמוכה אף מארבעת היסודות בצורתם הטהורה: אש, רוח, מים ועפר. ואף על פי כן היא נעשית "לראש פינה", משום ששרשה גבוה ביותר, למעלה מכל הספירות, בכתר עליון. הטקסט מפנה לביאור על "זאת חוקת התורה" להרחבה

וענין מאסו הבונים כי הנה שרה נתנה את שפחתה הגר לאברהם ואמרה אולי אבנה ממנה¹⁰⁷ וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה גם אנכי ממנה^{108, 109} היינו מילוי הה"א

ועניין "מאסו הבונים": הנה, שרה נתנה את שפחתה הגר לאברהם ואמרה "אולי אבנה ממנה"; וכן רחל נתנה את שפחתה בלהה ואמרה "אולי אבנה גם אנכי ממנה". כלומר, מילוי הה"א

מי הם "הבונים" שדחו אותה? שרה ורחל נתנו כל אחת את שפחתה לבעלה, ואמרו: "אולי אבנה ממנה". ה"בניין" באמצעות שפחה קשור ל"מילוי" של האות ה"א — האותיות הנוספות כשכותבים את האות ה"א במילואה

כי יש ה' עילאה בחיי בינה ה"א תתאה בחיי מלי ויש מילוי הה"א והוא בחיי התחתונה שבמלי שיורדת ומתלבשת בבי"ע להיות ראש לשועלים^{110, 111} ונקרא בחיי שפחה נגד עצמיות מלי

כי יש ה"א עילאה, בחינת בינה, וה"א תתאה, בחינת מלכות; ויש מילוי הה"א, והוא הבחינה התחתונה שבמלכות, היורדת ומתלבשת בבי"ע להיות "ראש לשועלים", ונקראת בחינת שפחה ביחס לעצמיות המלכות

בשם הוי', הה"א הראשונה מסמלת את בינה והה"א האחרונה את מלכות. "מילוי" הה"א הוא החלק התחתון ביותר של מלכות, היורדת לעולמות התחתונים ונעשה "ראש לשועלים" — שליט בקרב הנבראים הנמוכים. ביחס למלכות עצמה, חלק זה הוא כשפחה לעומת גבירתה

(ועמ"ש מענין מילוי הה"א בד"ה יגלה לן טעמיה¹¹² ועי' בזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב)¹¹³ ועד"ז יובן מ"ש

בספר עשרה מאמרות במאמר חקור דין פ"י שאמרו באגדה בענין דוד

ועל פי זה יובן מה (ועיין במה שנכתב בעניין מילוי הה"א בד"ה יגלה לן טעמיה", ועיין בזהר פרשת בראשית דף כ"ז ע"ב) שכתוב בספר עשרה מאמרות, במאמר חקור דין, פרק י', שאמרו באגדה בעניין דוד

לאחר הפניות העוסקות במילוי הה"א — למאמר בתורה אור ולזהר — אדמו"ר הזקן מביא את הספר עשרה מאמרות, חיבור קבלי המצטט אגדה על לידתו של דוד.

כי ישי חשב שבא על שפחתו המשוחררת ובאמת השפחה מסרה סימנין לאשתו ע"ד רחל ללאה וע"ש

שישי חשב שבא על שפחתו המשוחררת, אך באמת השפחה מסרה את הסימנים לאשתו, בדומה למה שעשתה רחל ללאה; ועיין שם.

לפי אותה אגדה, ישי סבר שהיה עם שפחתו המשוחררת, אך השפחה מסרה בסתר את הסימנים לאשתו, כפי שרחל מסרה ללאה את הסימנים כדי שתוכל להינשא ליעקב. כך נולד דוד מאשת ישי.

(ובגמרא וברבות לא נמצא אגדה זו ואדרבה ממ"ש ברבות תזריע פי"ד כלום נתוין אבא ישי¹¹⁴ כו'

משמע דלא כדרשה זו)

ובגמרא ובמדרש רבה לא נמצאה אגדה זו; ואדרבה, ממה שנאמר במדרש רבה, תזריע פרק י"ד, "כלום נתכוון אבא ישי" (וכו'), (משמע שלא כדעה זו

אדמו"ר הזקן מציין שלא מצא אגדה זו בתלמוד או במדרש רבה, ושמדרש על תזריע, שבו דוד אומר שאביו לא התכוון [להולידו], נראה כמרמז אחרת. (בדפוס כתוב "נתוין", וככל הנראה צריך לקרוא "נתכוין", כלומר "התכוון").

ועכ"פ פי' וענין שפחה זו היינו בחי' מילוי הה"א כנ"ל שהוא בחי' התחתונה שבמלי' בחי' דומם ונקרא

אבן

ומכל מקום, פירושה ועניינה של שפחה זו הוא בחינת מילוי הה"א, כנזכר לעיל, שהיא הבחינה התחתונה שבמלכות, בחינת אבן, הדומם, ונקראת אבן

מכל מקום, בין אם כך היה הסיפור ההיסטורי ובין אם לאו, משמעות ה"שפחה" היא הבחינה התחתונה ביותר של מלכות — הדומם, הנקרא "אבן".

ולכן אמר אבן מאסו הבונים שהבונים הנ"ל מאסו אותה להיותה ראש לשועלים רגליה יורדות¹¹⁵ והיא

בחי' התחתונה בחי' דומם ממש

ולכן נאמר "אבן מאסו הבונים": הבונים האמורים מאסו בה מפני שהיא "ראש לשועלים", "רגליה יורדות", והיא המדרגה התחתונה ביותר, בחינת דומם ממש.

"הבונים" דחו את האבן הזאת משום שהיא יורדת נמוך כל כך, למקום שבו "רגליה יורדות", אל העולמות הנמוכים ביותר — בחינת הדומם ממש.

ולא יוכל להבנות בחינה זו רק בכחי דוד מטעם המבואר בספר הגלגולים ומטעם המבואר בספר ע"מ שם ומ"מ כשנבנה בנין זה

ובחינה זו יכולה להיבנות רק באמצעות בחינת דוד, מהטעם המבואר בספר הגלגולים ומהטעם המבואר שם בספר עשרה מאמרות. ואף על פי כן, כאשר בניין זה נבנה

רק באמצעות דוד אפשר היה "לבנות" את הבחינה התחתונה הזאת בקדושה; לעניין הטעמים, הטקסט מפנה לספר הגלגולים ולעשרה...מאמרות. כאשר הדבר מתאפשר

אזי היה עלייה יתירה בה ועל ידה לבחי' המלי שבאצילות שתהיה היא עי"ז לראש פנה והיינו כמ"ש הרמ"ז פ'

אזי יש בה עלייה נוספת, ועל ידה גם לבחינת מלכות דאצילות, כך שבאמצעותה היא נעשית לראש פינה. וזהו כפי שכתב הרמ"ז בפרשת

הדבר מעלה לא רק את המלכות התחתונה, אלא גם את מלכות דאצילות, שנעשית בכך "לראש פינה". הרמ"ז, רבי משה זכות, מפרש... בזוהר את הטעם לכך

כי תשא (דקפ"ט ע"ב) מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מלכות דאצילות והיא מעלה הבירורים למעלה ובכח זה היתה לראש פנה והיינו כי באצילות מתבררים בירור נעלה יותר

כי תשא (דף קפ"ט ע"ב): מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה באמצעות מלכות התחתונה עולים עד מלכות דאצילות, והיא מעלה את הבירורים למעלה; ובכוח זה היתה לראש פינה. כלומר, באצילות הבירורים נעשים נעלים יותר

כל הניצוצות המתבררים מלמטה מועלים באמצעות המלכות התחתונה אל מלכות דאצילות, והיא מעלה אותם עוד למעלה ומבררת אותם במדרגה נעלית יותר. הכוח הזה הוא שהופך אותה לראש פינה. (בדפוס כתוב "התחתונה", וככל הנראה צריך לקרוא "התחתונה").

והנה הבירורים הם מעולם התהו שלמעלה מעולם התיקון (וכמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה הנזכר לעיל) ועיקר הבנין הוא דוקא על ידי הבירורים

והנה, הבירורים הם מעולם התהו, שלמעלה מעולם התיקון (וכפי שנכתב על כך בביאור על "שחורה אני ונאווה", הנזכר לעיל), ועיקר הבנין הוא דוקא באמצעות הבירורים

הניצוצות המתבררים באים מעולם התהו, שהיה למעלה מעולם התיקון. כל בניין הקדושה נוצר באמצעות העלאתם

כי נעוץ תחלתן בסופן¹¹⁶ וסופן בתחלתן¹¹⁷ ויש כמה בחי' אבנים מפולמים אבנים נקובים¹¹⁸ כו'.

כי "נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן". ויש כמה בחינות של אבנים: אבנים מפולמות, אבנים נקובות וכו'

כפי שנאמר בספר יצירה, הסוף נעוץ בתחילה: הנמוך ביותר קשור לגבוה ביותר. סוגי האבנים הנזכרים — מפולמות ונקובות — מובאים כאן בלי פירוט

ובכל זה יובן מארז"ל (ביבמות דס"ב ע"ב) ע"פ להניח ברכה אל ביתך^{120, 119} [יחזקאל סי' מ"ד] שהברכה לאדם היא בשביל אשתו.

ובכל זה יובן מאמר רבותינו ז"ל (ביבמות דף ס"ב ע"ב) על הפסוק "להניח ברכה אל ביתך" [יחזקאל, פרק מ"ד], שהברכה לאדם היא בזכות אשתו.

כך יובן מאמר התלמוד, המבוסס על דברי יחזקאל "להניח ברכה אל ביתך": האדם מתברך בזכות אשתו.

וזהו מימי לא קראתי לאשתי אלא לאשתי בתי¹²¹ (בשבת קי"ח ב') וצ"ל דהרי בכתובה כותב האיש לאשתו אנא אוקיר ואוזין כו'

וזהו [פירושו] "מימי לא קראתי לאשתי אשתי, אלא לאשתי בתי" (בשבת קי"ח ע"ב). ויש לכאור זאת, שהרי בכתובה כותב האיש לאשתו: "אנא אוקיר ואוזין" וכו'.

חכם אמר שמעולם לא קרא לאשתו "אשתי", אלא "ביתי" — הוא זיהה בין האישה לבית. אולם בכתובה הבעל כותב לאשתו "אנא אוקיר ואוזין", כאילו הוא המפרנס אותה.

ולכאורה תמוה איך כותב אנא אוקיר ואוזין הלא אמרו אין אדם ניזון¹²² אלא בשביל אשתו

ולכאורה הדבר תמוה: כיצד הוא כותב "אנא אוקיר ואוזין"? והרי אמרו "אין אדם ניזון אלא בשביל אשתו"

נראה שיש כאן סתירה לאמירה שהאדם ניזון רק בזכות אשתו. בהערת הוצאת קה"ת מצוין שגם הצמח צדק, באור התורה, מביא מאמר דומה ומעיר שלא מצא את מקורו.

אך באמת שניהם אמת כי העיקר העבודה להמשיך בחיי חסדים העליונים הוא מבחי' דוכרא רק שיכול להיות שיהיו החסדים רק בגילוי אלהות וכדומה

אך באמת שניהם אמת: עיקר העבודה של המשכת בחינת החסדים העליונים היא מבחינת הדוכרא, אלא שייתכן שהחסדים יתגלו רק בגילוי אלקות וכדומה,

שני הדברים אמת. מבחינה רוחנית, המשכת החסדים העליונים באה מצד ה"דוכרא", צד הספירות המשפיע. אלא שייתכן שהחסדים יישארו...בגדר גילוי רוחני בלבד של אלקות

ולא ישתלשל למטה כלל בפרנסה גשמי ושיומשך מ בחיי חסד ורחמים דאצילות למטה נותן לחם לכל בשר¹²³ גשמי זהו בשביל אשתו בחיי נוק' מלי דאצ"י המחיה ביי"ע

ולא ישתלשלו כלל למטה בפרנסה גשמית. כדי שיומשכו למטה חסד ורחמים דאצילות — "נותן לחם לכל בשר", לחם גשמי — הדבר הוא בזכות אשתו, בחינת נוקבא, מלכות דאצילות, המחיה את ביי"ע

מבלי לרדת כלל למטה ולהגיע לפרנסה גשמית. כדי שחסדו של ה' יגיע עד ללחם ממש, "נותן לחם לכל בשר", נדרשת ה"אישה" — נוקבא, מלכות דאצילות, המחיה את העולמות התחתונים. (בדפוס כתוב "מ בחיי", וככל הנראה צריך לקרוא "מבחי").

שהיא נקי' בתי שהוא המשכת מקיף העליון שהוא הנותן כח להיות ההמשכה למטה בגשמיות ועמ"ש

בפי' קרח ע"פ ויגמול שקדים¹²⁴ ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי

קדש: ^{125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142}

שהיא נקראת "בית", משום שהיא המשכת המקיף העליון, הנותן כוח לכך שההמשכה תרד למטה בגשמיות. ועיין במה שנכתב
בפרשת קרח על "ויגמול שקדים", וכן במה שנכתב בסוף ד"ה "ועשית בגדי קודש"

מלכות נקראת "בית" משום שהיא ממשיכה את המקיף העליון, מדרגת הבית, הנותן את הכוח לברכה האלקית להגיע לעולם הגשמי. הבעל
משפיע את החסד הרוחני, אך הברכה הגשמית מגיעה באמצעות האשה. שני המקורות המובאים בסוף חותמים את המאמר

16 סליק

נסתיים.

"נסתיים": המילה המקובלת המציינת את סיום המאמר

בעבודה

המאמר מפיק את לקחיו מאופן עבודת האדם: מצוות שנעשות מתוך בחירה נעשות בשמחה, אך העבודה העליונה ביותר היא התמסרות
מעבר לרצון ולהבנה של האדם עצמו ("נעשה" לפני "נשמע", "בכל מאדך", שמירת הלאווים מפני שה' ציווה עליהם, ובריחה מן הכבוד).
כמו דוד, שהשתיק את עצמו כאבן, מי שמניח בצד את תחושת העצמיות שלו נעשה "בית" למדרגה העליונה ביותר, ואז עליו להכניס שמחה
אל העבודה הזאת במודע.

שאלות לשיחה

1. מדוע, לפי המאמר, בית יקר מלבוש ולבוש יקר ממזון, ועל איזה עיקרון הדבר מצביע?
2. כיצד שני הצדדים של כתר, אריך אנפין ועתיק, מקבילים ללבוש ולבית ולשני סוגי המצוות?
3. מדוע היה צורך להמשיך שמחה לתוך חנוכת בית המקדש, בשעה שמצוות רגילות נעשות בשמחה באופן טבעי?
4. מה הופך את המשכן שבשילה, שנבנה מאבן, ל"מנוחה", וכיצד הדבר מתקשר לתיבות שמע כ"אבנים"?
5. כיצד מיישב המאמר את "אכבד ואפרנס" שבכתובה עם האמירה שהאיש מתפרנס בזכות אשתו?

הערות

פסוקה 1

1 מזמור שיר חנוכת

ההערה מציינת שהמאמר נאמר בשנת תקס"ו (1806-1807), ומפנה לרשימת מאמרי אותה שנה, שבה הוא נרשם.

הערת קה"ת

נאמר בשנת תקס"ו. ראה רשימת המאמרים בריש ס' תקס"ו הע' 25*. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור יט, ד. ועוד הנחה בסי הנחות הר"פ ע' עט. וראה הוספות להערות וצינונים שם. חלק מהמאמר נדפס ג"כ שם ע' פא ומתחיל: אנה אוקיר.

2 כותרת מזמור ל': "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". המאמר שואל מדוע חנוכת הבית קשורה בשירה ובשמחה.

תהילים ל:א: Psalms 30:1

מְזִמֹּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 ולבושיו הם מקיפים . . בתים הם ג"כ מקיפים

ההערה מפנה לדיון מאוחר יותר בלבושים ובבתים כשני סוגי מקיף, המקביל להבחנה שנעשית כאן.

הערת קה"ת

ראה בסה"מ תש"ד ע' 113 ואילך.

פסוקה 2

4 [אך הטעם . . מן המזון כנ"ל]

ההערה מציינת שההערה שבסוגריים על הטעם הפשוט למחירים מופיעה בכתב־יד של מאמרי אדמו"ר הזקן, כלומר היא חלק מן הנוסח כפי שנמסר בכתב־יד.

הערת קה"ת

מוסגר זה נמצא בכת"י מאמרי אדה"ז.

פסוקה 3

5 בבחי עולם שנה נפש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ס"י פ"ג, מ"ג ואילך.

6 כבוד מלכותך יאמרו גוי' להודיע גוי'

הקטע מופיע למטה Psalms 145:11 המילים כאן מצטטות את

תהילים קמ"ה:י"א: Psalms 145:11

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבְּרוּ:

They shall speak of the glory of Thy kingdom, And talk of Thy might;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יא-יב.

7 כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע כוי' גבורותיו

"כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע לבני האדם גבורותיו". אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק כקושר בין מלכות לגבורות — הצמצומים היוצרים עולמות נפרדים רבים.

תהילים קמ"ה:י"א-י"ב: Psalms 145:11-12

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבְּרוּ: לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וּכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ:

They shall speak of the glory of Thy kingdom, And talk of Thy might; To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

8 כל אשר חפץ ה' עשה

"כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ". הפסוק מובא כדי להראות שהבריאה נמשכת מרצונו של ה', בחינת כתר, האור המקיף.

תהילים קל"ה:ו: Psalms 135:6

כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ ה' עָשָׂה בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בְּיָמִים וְכָל־תְּהוֹמוֹת:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven and in earth, in the seas and in all deeps;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלה, ו.

9 בביאור ע"פ יביאור לבוש מלי'

הטקסט עצמו מסכם שם את הביאור: כל נברא מקבל חיות ממלא ומסובב כל עלמין, אך התהוותו היא בעיקר מסובב

הערת קה"ת

תו"א צב, ב.

10 שו"ה בחי' — כנודע

ההערה מפנה לדיון קודם בלקוטי תורה בכתר כממוצע, שהוא גם הבחינה התחתונה שבמאציל וגם הראשון שבנאצילים.

הערת קה"ת

ע"ל בחקותי (מו, ג). וש"נ. [כ].

11 שמי"א פ"ג

הקטע מתאר כיצד מלכות דאצילות נעשית ה"עתיק" של בריאה, וחכמה נעשית ה"עתיק" של אצילות: התחתון של מדרגה גבוהה נעשה המקור הנעלם של המדרגה הבאה. הדבר ממחיש את הממוצע הכולל את שני צדדיו.

שיר השירים ז':ד: Song of Songs 7:4

שְׁנֵי שְׁדֵיךְ כְּשְׁנֵי עֲפָרַיִם תְּאֲמִי צְבִיָּה:

Thy two breasts are like two fawns that are twins of a gazelle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפננו [שמ"ב] פ"א. [כ]. ראה לקמן שה"ז, ד.

- 12** **חד אריך**
המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)
הערת קה"ת
ת"י בהקדמה.
- 13** **חד אריך כו**
בהקדמת תיקוני זוהר (פתח אליהו) מתוארות עשר הספירות כ"חד אריך,
חד קצר וחד בינוני". אדמו"ר הזקן מביא זאת לתיאור ההשתלשלות
המסודרת של הספירות מאריך אנפין.
תקוני זוהר י"ז א:י"ג-ט"ו Tikkunei Zohar 17a:13-15
ואלין עשר ספירן. אינון אזלין כסדרן. חד אריך וחד קצר וחד בינוני
ואנת הוא דאנהיג לון. ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא
מכל סטרא. *לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני (נ"א
דבני) נשא וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופא לגבי לבושין
דמכסיין עליהון.
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)
- 14** **המעתיק הרים**
"המעתיק הרים ולא ידעו". המילה "מעתיק" משמשת להסברת השם עתיק:
דרגה מובדלת מן הספירות ונעלית מהן.
איוב ט:ה' Job 9:5
המעתיק הרים ולא ידעו אשר הפכים באפו:
Who removeth the mountains, and they know it not, When
He overturneth them in His anger.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
איוב ט, ה.
- 15** **סדיה השמים כסאי**
הטקסט מפנה לשם בעניין "איזה בית אשר תבנו לי", הבית כבחינה
שלמעלה מכל מדרגת מקיף.
הערת קה"ת
תר"א א, ג.
- 16** **השמים כסאי בענין איזה בית אשר תבנו לי**
"השמים כסאי והארץ הדום רגלי, אי זה בית אשר תבנו לי". הטקסט מפנה
למאמר על פסוק זה, העוסק בבית המקדש כביתו של ה'
ישעיהו ס"ו:א' Isaiah 66:1
כה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵי־זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי
וְאֵי־זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:
Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth
is My footstool; where is the house that ye may build unto
Me? And where is the place that may be My resting-place?
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
- 17** **ג'ל בחי' מזון ולבושים והיכלות**
ההערה מציינת ששלוש הבחינות — מזון, לבושים ודירות — מוסברות שם
בהרחבה.
הערת קה"ת
נתבאר בלקו"ש ח"ט ע' 138 בהערה 31 בארוכה.
- 18** **בד"ה המגיד מראשית אחרית**
שם נדפס המאמר שאליו מפנה הטקסט: על "שארה כסותה", ובו מוסבר

שהמזון נמשך משם אלקים, מבחינת הכלים

הערת קה"ת

סה"מ תקס"ח ובאוה"ת משפטים ע' אישב.

- 19** **המגיד מראשית אחרית**
"המגיד מראשית אחרית". אלה מילות הפתיחה של המאמר שאליו מפנה
הטקסט.
ישעיהו מ"ו:י' Isaiah 46:10
מְגִיד מְרָאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם אֲשֶׁר לֹא-נַעֲשֶׂה וְאִמְרָ עֲצָתִי תִקּוּם וְכָל-
חִפְצִי אֲעֲשֶׂה:
Declaring the end from the beginning, and from ancient
times things that are not yet done; Saying: 'My counsel shall
stand, and all My pleasure will I do';
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
- 20** **שארה כסותה**
"שארה כסותה ועונתה לא יגרע". המאמר מפרש את "שארה" כמזון הנמשך
משם אלקים, מבחינת הכלים.
שמות כ"א:י' Exodus 21:10
אִם-אֶחָרָת יִקְחֶהּ לִי שְׁאָרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנֶתָהּ לֹא יִגְרַע:
If he take him another wife, her food, her raiment, and her
conjugal rights, shall he not diminish.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
- 21** **שו"ה כל — ואינם הכרחים**
ההערה, המצוטטת משם, מסבירה מדוע המזון נקרא נחוץ פחות מן הלבוש:
הכוונה היא למגוון המאכלים, השייך למזון עצמו, ואילו בגדים נאים
ופשוטים הם בגדר לבוש באותה מידה. כמו כן, האדם זקוק ללבוש תמיד,
אך אוכל רק בזמנים מסוימים. כדי לשרוד, המזון נחוץ יותר מן הלבוש
וההלבוש מן הבית; אך לשלמות האדם הלבוש והבית "נחוצים" יותר.
יבמות ס"ג א:ד' Yevamot 63a:4
אֲשַׁכְּחִיהָ רַבִּי יוֹסִי לְאֵלֶיהוּ, אָמַר לָקָה, כְּתִיב: "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֹרָה, בְּמָה
אֲשֶׁה עֹזָרְתּוֹ לְאָדָם? אָמַר לָקָה: אָדָם מְבִיא חֵטְאִין — חֵטְאִין כּוֹסֵס?
פֶּשֶׁתָּן — פֶּשֶׁתָּן לּוֹכֵשׁ? לֹא נִמְצְאָת מֵאִירָה עֵינָיו וּמַעֲמִידָתוֹ עַל רַגְלָיו?
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת
ואין סתירה לזה ממ"ש בלקו"ת ברכה צט, סע"א ואילך. כי הכוונה שם
במ"ש שהמזון אינו מוכרח כ"כ ללבוש, הוא כמפורש שם להדיא "ואינם
הכרחים כ"כ במיני מטעמים כו" [ואף שגם בנוגע ללבושים, מה ש"א"א
בחורף בלי מלבוש כו' וכן בקיץ כו" א"צ לזה ללבושים נאים דוקא — יש
לומר: ענין ההתחלקות הוא (בעיקר) מבחינת פנימי. ולכן, מכיון
ש"הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי' כתר . . בחי' מקיף". פרטי הלבושים
והחילוק שבין בגדים פשוטים לבגדים נאים אי"ז בעצם ענין הלבושים
(משא"כ המזון, מכיון ש"נמשך מבחי' ממכ"ע", הרי "ריבוי התחלקות פרטי
המאכלים" הם פרטים בענין המזון עצמו), ונמצא שהלבושים (שבעצם ענין
הלבוש, לא ישנו חילוק בין בגד אחד לשני) "נצרכים יותר לאדם" מהמזון,
[ונוסף לזה: לבוש נצרך תמיד להאדם, משא"כ מזון יכול לאכול לעתים
רחוקים, כמבואר בסדור כ, ג] וכן מ"ש שם בנוגע לבית "והם יותר נצרכים
לאדם גם מהלבושים" הוא כמו שמבאר שם "כי א"א לדור בלא בית אף
רגע" [ויש לומר שהכוונה היא לענין השלימות שבאדם שבא ע"י דירה דוקא,
כמרו"ל [ראה יבמות סג, א: כל אדם שאין לו קרקע כו', ובתוספות שם ד"ה
שאינן קרקע לבנות עליו שידור בו. וכבר העירו מעירובין (סב, א) דדירת
עכו"ם לא שמה דירה. ולהעיר מסי' בית האוצר (להגרי"י ענגל) ח"א כלל יד]
כל אדם שאין לו בית אינו אדם — ראה תו"ח ויקהל (תרכו, ב) ובכ"מ

בדא"ח, אבל בנוגע לחיות וקיום האדם, המזון נצרך לו יותר מלבוש, והלבוש יותר מבית. וראה לקרית שם (צח, סעי'ד). — לקו"ש ח"ט ע' 139.

22 **באתי לגני בענין אריתי מורי**
 "באתי לגני... אריתי מורי עם בשמי". הטקסט מפנה למאמר על פסוק זה, המשווה בין טעם לריח.

שיר השירים ה:1 Song of Songs

בְּאֵתִי לִגְנִי אֶחָתִי כֻלָּה אֶרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׁמִי אֶכְלֵתִי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 **ריח בגדיו**
 "וירח את ריח בגדיו ויברכהו". הבגדים נקשרים לריח, שהוא חוש מקיף יותר.

בראשית כ"ז:27 Genesis 27:27

וַיָּגֶשׁ וַיִּשְׁקֵלֵוּ וַיֵּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאֵה רֵיחַ בְּנִי כְרִיחַ שֶׁדָּה אֲשֶׁר בָּרַכְוּ ה'.

And he came near, and kissed him. And he smelled the smell of his raiment, and blessed him, and said: See, the smell of my son Is as the smell of a field which the L-RD hath blessed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כז, כז.

24 **בוהר פי בלק דקפיו ע"א**
 מקומות נוספים בלקוטי תורה שבהם נידון הוזהר על "ריחא דלבושייכו".

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פי שלח נא, ד. מסעי פט, ב.

25 **בריאח דלבושייכו בוהר פי בלק דקפיו ע"א**
 הוזהר בפרשת בלק מדבר על "ריחא דלבושייכו". הדבר מובא כקישור נוסף בין לבושים לריח.

ספר זוהר, בלק ד:כ"ד-ו:ל"ג Zohar, Balak 4:24-6:33

26 **ולכן נקי ממכ"ע . . כח הפועל בנפעל**
 הצמח צדק מביא שם את תוכן הקטע, בעניין ממלא כל עלמין ככוחו הפנימי של הפועל בתוך הנפעל. הדבר מראה שהרעיון נידון גם במאמריו שלו.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת ויקרא כרך א ע' רצו שמביא תוכן הדברים מכאן.

27 **צו את־בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי". הטקסט מפנה למאמר על פסוק זה, העוסק בטעם שהקרבות נוגחים רק בזמן שבית המקדש קיים.**

במדבר כ"ב:2 Numbers 28:2

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתְּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנִי לֶחֱמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

28 **כי א"א לדור בלא בית אף רגע**
 מהדורת קה"ת מפנה לתוספות על דברי התלמוד שם בדבר אדם שאין לו קרקע; תוספות מפרשים שהכוונה לקרקע לבניית בית מגורים. הדבר תומך ברעיון שהבית חיוני לאדם.

יבמות ס"ג א63a Yevamot 63a

ויקרא רבה כ"ב:א:22 Vayikra Rabbah 22:1

הערת קה"ת

ראה יבמות סג, א תוד"ה שאין. ויק"ר פכ"ב, א.

פסקה 6

29 **בד"ה אלה מסעי**
 "אלה מסעי בני ישראל". אלה מילות הפתיחה של מאמר שאליו מפנה הטקסט, שבו נדון היחס שבין התורה כמזון למצוות כלבושים.

במדבר ל"א:33 Numbers 33:1

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְעֵבְרָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 **גדול תלמוד שמביא לידי מעשה**
 חז"ל מסיקים שהתלמוד גדול מפני שהוא מביא לידי מעשה. אדמו"ר חזקוני מפרש זאת כהוכחה שהמעשה הוא תכלית הלימוד.

קידושין מ' ב:ח-ט'9-8 Kiddushin 40b:8-9

וְכִבְרַ הֵיךְ רַבִּי טַרְפוֹן וְזִקְנִים מְסוּבִין בְּעֵלְיָת בֵּית נְתוּחָה בְּלוֹד. נִשְׁאַלָה שְׁאִילָה זוּ בְּפִינְהֶם: תִּלְמוּד גָּדוֹל אוּ מַעֲשֶׂה גָדוֹל? נֶעְנָה רַבִּי טַרְפוֹן וְאָמַר: מַעֲשֶׂה גָדוֹל. נֶעְנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: תִּלְמוּד גָּדוֹל. נֶעְנָה כּוֹלֵם וְאָמַר: תִּלְמוּד גָּדוֹל, שֶׁהַתִּלְמוּד מְבִיא לְיַד מַעֲשֶׂה. תִּנָּא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: גָּדוֹל תִּלְמוּד שֶׁקֹּדֶם לַחֲלָה אֲרָבָעִים שָׁנָה, לְתַרּוּמוֹת וּלְמַעֲשָׂרוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע, לְשִׁמְשִׁים שָׁשִׁים וְאַחַת, לְיוֹבְלוֹת מָאָה וְשָׁלֹשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין מ, ב.

31 **לא המדרד עיקר אלא המעשה**
 "לא המדרש עיקר אלא המעשה". בדפוס מופיעה המילה "המדרד", ונראה שצריך להיות "המדרש", כלשון המשנה.

משנה אבות א:י"ז Pirkei Avot 1:17

שְׁמַעוֹן בֶּנוֹ אוֹמֵר, כָּל יְמֵי גְדֻלָּתִי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצָּאִיתִי לְגוֹף טוֹב אֵלָּא שְׁתִּיקָה. וְלֹא הַמְדַּרְשׁ הוּא הָעֵקֶר, אֲלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וְכָל הַמְרַבֶּה דְּבָרִים, מְבִיא חַטָּא:

Shimon, his son, used to say: all my days I grew up among the sages, and I have found nothing better for a person than silence. Study is not the most important thing, but actions; whoever indulges in too many words brings about sin.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

אורייתא מחכמה נפקת

39

"אורייתא מחכמה נפקת". מהדורת קה"ת מביאה את הקטע הזה בזהר, והקבלות לו, לעניין שורש התורה בחכמה האלוהית.

ספר הזהר, בשלח כ"ח:שע"ז-שפ"ח Zohar, Beshalach 28:377-388 but the food of those absorbed in the Torah nourishes only the soul and the spirit, but not the body, coming as it does from the sphere of "Wisdom", from the highest and most glorious supernal region. Hence it is hardly to be wondered at that Wisdom's children are more frail than other men, for they do not eat the food of the body at all. Truly, "Wisdom keeps alive her owners"! Blessed is that body which can derive benefit from the food of the soul!" R. Eleazar thereupon remarked: ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

אורייתא מחכמה נפקת

40

קטע מקביל בזהר ל"אורייתא מחכמה נפקת".

ספר הזהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט Zohar, Yitro 21:378-22:389 According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

אורייתא מחכמה נפקת

41

הקבלה נוספת שמביאה מהדורת קה"ת לעניין שורש התורה בחכמה

ספר הזהר, חקת ו'מ"ג-ט':ג"ד Zohar, Chukat 6:43-9:54

גם בפרק אחד שחרית ופ"א ערבית יצא ידי חובת ת"ת

42

התלמוד אומר שמי שלומד פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב קיים את "לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך". מהדורת קה"ת מביאה גם את שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, הלכות תלמוד תורה ג"ד:

מנחות צ"ט ב:ט"ז-ט"ז Menachot 99b:16-17

אמר ר' אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות (יהושע א, ח) לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפ"ך אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות צט, ב. ש"ע אדה"ז ה"ל ת"ת פ"ג ה"ד.

והגית בו יומם ולילה

43

"והגית בו יומם ולילה". זהו הצד השני של חובת הלימוד, המראה שלתורה, כמו למזון, אין שיעור קבוע.

יהושע א:ח:8 Joshua 1:8

לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל-הפסוק בו כ"א תצליח את-דרךך ואז תשכיל:

This book of the law shall not depart out of thy mouth, but thou shalt meditate therein day and night, that thou mayest

לא המדרש עיקר אלא המעשה

32

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

אבות פ"א, מ"ז.

33 התלמוד פוסק שבית דין כופה את מי שמסרב לקיים מצוות עשה, כגון עשיית סוכה, באמצעות מלקות "עד שתצא נפשו". הדבר מראה עד כמה מרכזי מעשה המצווה

כתובות פ"ו א:10 Ketubot 86a:10

אמר לקה רב כהנא לרב פפא: לדידה דאמרת פריעת בעל חוב מצוה, אמר: "לא ניתא לי דאיפיד מצוה", מאי? אמר לקה, תנינא: במה דברים אמורים — במצות לא תעשה, אבל במצות עשה, כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה —

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

34 מי שתורתו אומנתו כגון רשב"י וחביריו אין מפסיקין לתפלה

התלמוד אומר שמי שתורתו אומנתו, כגון רבי שמעון בר יוחאי וחביריו, אינו מפסיק את לימודו לתפלה

שבת י"א א:ח:8 Shabbat 11a:8

ואם התחילו אין מפסיקין, מפסיקין לקריאת שמע. הא תנא לקה ר' שא אין מפסיקין? סיפא אתאן לדברי תורה. דתניא: חברים שהיו עוסקין בתורה — מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחי וחביריו שתורתן אומנתן. אבל כגון אנו, מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת י"א, א.

ובירוש' פ"ק דשבת

35

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ה"ב.

שו"ה למ"ע — לסוכה ולולב

36

ההערה המצוטטת משם מסבירה מדוע הדוגמאות הן סוכה ולולב: שתיהן קשורות לדעת. על הסוכה נאמר "למען ידעו דורותיכם", ולכן יש לכוון לא רק למצווה אלא גם לטעמה; והלולב ממשיך דעת

הערת קה"ת

הטעם שתפס ב' מצות אלו י"ל כי במצות אלו תוכנם וענינם הי"ע הדעת: בסוכה נאמר (אמור כג, מג) "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות" (ולכן הכוונה במצות סוכה היא לא רק כוונת המצווה אלא גם החלק מקיום המצווה כתיקונה*. — ראה ב"ח או"ח ר"ס תרכ"ה ש"ע אדה"ז שם): ו"לולב ומיניו הוא המשכת הדעת כו". (*אף ש"ה גם בתפילין וציצית כב"ח שם, הרי בהנ"ל הוא כפי שנאמר "למען תזכרו גוי", "למען תהי תורת ה' בפ"ך ולא כבסוכה למען ידעו גוי" — לקו"ש חט"ו ע' 261.

37 ולא מודה רשב"י שמפסיקין כו' טעמי' דרשב"י שזה שנון כו'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ירושלמי שבת פ"א סוף ה"א.

אורייתא מחכמה נפקת

38

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

זח"ב (סב, א. פה, א). זח"ג (קפב, א). ועי' זח"א (קנו, ב). [כ].

observe to do according to all that is written therein; for then thou shalt make thy ways prosperous, and then thou shalt have good success.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יהושע א, ח.

- 44 | הירושלמי מסביר שרבי שמעון לא הפסיק לקריאת שמע, מפני שגם היא אמירת תורה, אך היה מפסיק כדי לעשות סוכה או ליטול לולב.

תלמוד ירושלמי שבת א'ב:י"א1:2:11 Jerusalem Talmud Shabbat
רבי יוחנן אמר בשם רבי שמעון בן יוחי. כגון אנו ששוקין בתלמוד
תורה אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין. רבי יוחנן אמר על גרמיה.
כגון אנו שאין אנו עסוקין בתלמוד תורה אפילו לתפילה אנו מפסיקין.
דיו כדעתיה ודיו כדעתיה. רבי יוחנן כדעתיה. דרבי יוחנן אמר. הלואי
מתפללין כל היום. למה. שאין תפילה מפסקת. רבי שמעון בן יוחי
כדעתיה. דרבי שמעון בן יוחי אמר. אילו הוּנָא קאים על טורא דסיני
בשעתא ...

Rebbi Johanan said in the name of Rebbi Simeon ben Yoḥai:
"For example we, who are engaged in the study of Torah, do
not interrupt even for the recitation of the Shema". Rebbi
Johanan used to say about himself: "For example we, who
are not engaged in the study of Torah, do interrupt even for
prayer." This one follows his own opinion and that one fol-
lows his own opinion. Rebbi Johanan follows his own opin-
ion since Rebbi Johanan said, if only a man prayed the en-
tire day. Why? Because prayer is ...

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De
Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and
commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015
(CC-BY)

פסקה 7

- 45 | יש ב' מיני מצות

דיון מקביל בשני סוגי המצוות: אלה שנעשות מתוך רצון ואלה שמעבר
לרצון.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פנחס ע' א'סג.

- 46 | כמו מצות שכחה וכה"ג

לפי ההערה, שערי קדושה מחלק את המצוות לחמש קבוצות: מצוות
שמקיימים בתפילה בכל יום חול; מצוות התלויות בזמן; מצוות שעשויות
להזדמן לאדם; מצוות שעל האדם לחפש; ומצוות שאינו יכול לחפש אלא
אם הקדוש ברוך הוא מזמן אותן לפניו. שכחה שייכת לקבוצה האחרונה.

הערת קה"ת

ראה בשערי קדושה להרח"ו שער ד' בתחלתו שמחלק המצות לה' חלקים:
א', מצוות הנוהגות בזמן התפלה בכל ימי החול. ב', מצוות התלויות בזמן, ג',
מצוות האפשריות להזדמן ליד האדם. ד', מצוות שצריך האדם לחפש אחריהן
לקיימן. ה', מצוות שאין ביד האדם לחפש אחריהן אא"כ יזמינם הקב"ה,
וראה בסה"מ תרס"ח בסופו בהוספה ג' (הגהות על שעה"ק להרח"ו) ע' רמז
(בהוצאת תשמ"ט).

פסקה 8

- 47 | פ"ג דפאה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

(ה"ג). [כ].

- 48 | בתוספתא פ"ג דפאה מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שדהו

סיפור החסיד שחגג את מצוות העומר הנשכח בהקרבת קרבנות, משום
שרק מצווה זו מתקיימת בלי ידיעתנו.

Tosefta Peah 3:13ג'י"ג

... המעמר מפני הדליקה ומפני אמת המים אין להם שכחה מפני
[שעתיד] לאבדן מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו
צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא מה ראית לשמוח
בשמחת מצוה זו [יותר] מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה
נתן [להם המקום] לדעתנו זו שלא לדעתנו שאילו [עשינוהו ברצון
לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו] [אלא] הרי הוא אומר (דברים כד)
כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה והלא דברים קל וחומר מה אדם
שלא נתכוין לזכות וזכה מעליו עליו כאילו ...

Tosefta Pe'ah - Machon Mamre (Public Domain)

- 49 | כי תקצור וגו'

"כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה, לא תשוב לקחתו... למען
יברכך ה' אלקיך". הפסוק קובע ברכה למצווה זו

דברים כ"ד:19ט"ט Deuteronomy

כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום
ולאלמנה יהיה למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידיך:

When thou reapest thy harvest in thy field, and hast forgot a
sheaf in the field, thou shalt not go back to fetch it; it shall be
for the stranger, for the fatherless, and for the widow; that
the L-RD thy G-d may bless thee in all the work of thy hands.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

- 50 | אנת הוא דאפיקת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

- 51 | אנת הוא דאפיקת כו'

מ"פתח אליהו" שבהקדמת תיקוני זוהר: "אתה הוא שהוצאת עשרה
תיקונים, ואנו קוראים להם עשר ספירות". הדברים מובאים כמקור לכך
שאריך אנפין הוא מקור הספירות הנאצלות.

תיקוני זוהר י"ז א'י"א-י"ב11-12a:17 Tikkunei Zohar

אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון
עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א
אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת
מלגא. כל מאן דאפריש חד מן חבירה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו
אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

11 ש"ש בן שטח שברח למצרים . . ורדפו אחריו ונעשה נשיא

הערת הרבי שם אומרת שאותו שם מופיע גם בלקוטי תורה, מפנה לתלמוד הירושלמי, חגיגה ב, ב (המובא בתוספות, חגיגה טז ע"ב), שבו מסופר הסיפור על יהודה בן טבאי, ומשאירה את הדבר לעיון. אפשר ליישב שהדברים מתאימים לדעה ששמעון בן שטח היה הנשיא.

חגיגה ט"ז Chagigah 16b

הערת קה"ת

ראה בהערות וצינונים מכ"ק אדמו"ר להנחות הר"פ לע" פ' (נדפס בע' קצג): "וכן הוא גם בלקו"ת. וראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"ב (הובא בתוס' חגיגה טז, ב). וצ"ע"ג עכ"ל. ראה גם בהערות וצינונים לעיל. ראה ירוש' חגיגה פ"ב, ה"ב. ר' יהודא בן טבאי כמ"ש בסידור שלו עזה"פ קודם התפלה ד"ה מזמור [כא, א]. וע' כסה"ד בשם הירושלמי (פ"ב דחגיגה ה"ב). ואפ"ל דה"ק כאן לפי"ד חכמים שם (טז, ב) במשנה ובפ' גמר הדין (ה"ט [ה"ו]) שר' שמעון בן שטח הי' נשיא. [כ].

12 כל הרודה אחר הכבוד

"כל הרודה אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו; וכל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו". הדברים מובאים להסביר מדוע החכם שברח נעשה נשיא.

עירובין י"ג Eruvin 13b

הערת קה"ת

ראה עירובין יג, ב.

13 בד"ה צאינה וראינה

המאמר מסביר שהכתר נמצא מעל גופו של המלך ועשוי מאבנים יקרות שהן דומים ובכל זאת נעשות כתר. הוא מסביר גם את שני הכתרים של "נעשה" ו"נשמע", כאשר "נשמע" הוא ביטול בפני דברי התורה.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש כב, א.

14 בד"ה צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו". פתיחת המאמר שאליו מפנה הטקסט.

שיר השירים ג:11 Song of Songs 3:11

צֵאנָה וּרְאִינָה בְנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעִטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתָהּ וּבְיוֹם שִׁמְחַת לְבָבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 קשרו להן ב' כתרים אחד כנגד נעשה כו'

כאשר ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", קשרו מלאכי השרת שני כתרים לכל אחד מהם. אדמו"ר הזקן מפרש את שני הכתרים כשתי הבחינות שבכתר.

שבת פ"ח א:7a Shabbat 88a

דָּרַשׁ רַבִּי סִימְאִי: בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל ל"נִשְׁמָע" בְּאוֹ שִׁשִּׁים רִיבּוּאֵי שֶׁל מְלָאכֵי הַשֶּׁרֶת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קִשְּׂרוּ לוֹ שְׁנֵי כְּתָרִים, אֶחָד כְּנָגֵד "נִשְׁמָע" וְאֶחָד כְּנָגֵד "נִשְׁמָע". וְכֵן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל, יָרְדוּ מֵאֶה וְעָשְׂרִים רִיבּוּאֵי מְלָאכֵי חֲבִלָּה וּפִירְקוֹם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵימָה מִהָרֹכֶם". אָמַר רַבִּי חֲמַל בְּרַבִּי חֲנִינָא: בַּחוּרֵב טַעֲנוּ, בַּחוּרֵב פָּרְקוּ. בַּחוּרֵב טַעֲנוּ — כְּדָאֲמַרְן, בַּחוּרֵב פָּרְקוּ — דְּקָתִיב: "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'". אָמַר ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת פח, א.

16 רפ"ו דברכות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

(לה, ב). [כ].

17 חז"ל אומרים ש"ואספת דגנך" נאמר על זמן שבו ישראל אינם עושים רצונו של ה', שכן כאשר הם עושים רצונו, אחרים עושים את מלאכתם

ברכות ל"ה ב:7a Berakhot 35b

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר: אִפְשָׁר אֲדָם חוֹרֵשׁ בְּשַׁעַת חֲרִישָׁה, וְזוֹרֵעַ בְּשַׁעַת זְרִיעָה, וְקוֹצֵר בְּשַׁעַת קְצִירָה, וְדֹשׁ בְּשַׁעַת דִּישָׁה, וְזוֹרֵה בְּשַׁעַת הָרוּחַ, תוֹרָה מִה תֵּהָא עֲלֶיךָ? אֵלָּא בְּזֶמַן שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם — מְלַאכְתָּן נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְעַמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנֶכָם וְגו'". וּבְזֶמַן שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם — מְלַאכְתָּן נַעֲשִׂית עַל יְדֵי עַצְמָן. שֶׁנֶּאֱמָר: "וְאָסַפְתָּ דִּגְגְךָ". וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁמְלַאכְתָּ אֲחֵרִים נַעֲשִׂית עַל יְדוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְעַבְדְּתָ אֶת ...

R. Simeon b. Johai says : Is it possible for a man to plough at the time of ploughing, sow at seed-time, reap at harvest-time, thresh at the time of threshing, and winnow at the time of wind — what is to become of Torah? But when Israel perform the will of the All-present, their work is done by others; as it is said, "And strangers shall stand and feed your flocks," etc. (Is. Ixi. 5) ; and at the time when Israel perform not the will of the All-present, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

18 והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי

הפסקה השנייה של קריאת שמע, הכוללת "בכל לבבכם ובכל נפשכם" אך לא "בכל מאודכם", ובהמשך נאמר "ואספת דגנך" (יא, יד).

דברים י"א:13 Deuteronomy 11:13

וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל-מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֹתִי: אֲלֵמֶיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל-לִבְכֶּם וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 בכל מאודך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". "בכל מאודך" מתפרש כאהבה שמעבר למידה ולרצון העצמי של האדם.

דברים ו:5 Deuteronomy 6:5

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 אל יאמר אדם אי אפשר

מקום נוסף שבו נדון המאמר "אל יאמר אדם אי אפשר"

הערת קה"ת

ע"ל האזינו (ע"ד, א). וש"נ. [כ].

סדי"ה ראה ריח בני

המאמר על ברכות יצחק, שהגיעו בלי ידיעתו משום שלא יכלו להתלבש בדעת.

הערת קה"ת

תו"א כא, א.

סדי"ה ראה ריח בני

"ראה ריח בני כריח שדה". דברי יצחק כאשר בירך את יעקב; וכן הפסוק על "ריח בגדיו".

בראשית כ"ז:27:Genesis

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל וַיֵּרָח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמְרוּ רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ הִוא

And he came near, and kissed him. And he smelled the smell of his raiment, and blessed him, and said: See, the smell of my son Is as the smell of a field which the L-RD hath blessed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

רק בא אחיך במרמה

"בא אחיך במרמה ויקח ברכתך". הפסוק מראה שהברכות הגיעו בלי ידיעתו של יצחק.

בראשית כ"ז:35:Genesis

וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיךָ בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתְּךָ:

And he said: 'Thy brother came with guile, and hath taken away thy blessing.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ריח בגדיו ריח בוגדיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ב"ר (פס"ה [כב וברש"י שם]). ובילקוט ר' (קטו). ועי' סנהדרין (לו, א). וכ"ה במדרש אגדה פ' תולדות א"ת בגדיו אלא בוגדיו. [כ].

וז"ש במדרש ריח בגדיו ריח בוגדיו

המדרש קורא את "בגדיו" כ"בוגדיו", ומתייחס לחוטאים מבית יעקב שחזרו בתשובה. מהדורות קה"ת מפנה גם לסנהדרין לו ע"א.

בראשית רבה ס"ה:כ"ב:Bereshit Rabbah

... את נושקני בקבורה, ואין אחר נושקני בקבורה. ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו אמר רבי יוחנן: אין לך דבר שריחו קשה מן השטף הזה של עזים, ואת אמרת וירח את ריח בגדיו ויברכהו?! אלא, בשעה שנכנס אבינו יעקב אצל אביו, נכנסה עמו גן עדן, הדא הוא דאמר לו: ראה ריח בני כריח שדה. ובשעה שנכנס עשו אצל אביו, נכנסה עמו גיהנום, היך מה דאת אמר: (משלי כ): בא זדון ויבא קלון. דבר אחר: וירח את ריח בגדיו ויברכהו, כגון יוסף משיתא, ויקום איש צרורות יוסף משיתא. בשעה שבקשו ...

"He did not recognize him, because his hands were hairy like the hands of his brother Esau, and he blessed him" (Genesis 27:23). "He did not recognize him" - when wicked people were produced from him, he [Isaac] did not recognize them. "His father Isaac said to him: Approach and kiss me, my son" (Genesis 27:26). "Approach and kiss me" - he said to him: 'You will be adjacent to me in burial, but no other will be adjacent to me in burial.' "He approached and kissed him, and he ...

אתכפיא סט"א . . אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא

הזוהר אומר שכאשר מכניעים את הסטרא אחרא, כבודו של הקב"ה מתעלה בכל העולמות. הדברים מיושמים לקיום מצוות לא תעשה מתוך הכנעה.

זח"ב קכח, Zohar II, 128b

הערת קה"ת

זח"ב קכח, ב.

בביאור ע"פ שחורה אני

שם מוסבר שמצוות עשה יוצרות את לבושי הנשמה, ואילו קיום מצוות לא תעשה ("שחורה אני") ממשיך את גילוי עצמותו של ה', שאי אפשר אף לכנותו סובב כל עלמין. הדברים מפנים בחזרה למאמר הזה, העוסק בשני המקיפים, לבוש ובית.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש י, ב.

בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה". פתיחת הביאור שאליו מפנה הטקסט, העוסק במצוות לא תעשה.

שיר השירים א':5:Song of Songs

שְׁחֹרָה אָנִי וְנָאוֹה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהָלִי קָדַר כִּירְיָעוֹת שְׁלָמָה:

'I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

וע"פ שימני כחותם

המאמר עוסק באורות המלוכשים בכלים כ"חותם שוקע", ובכך שאהבה מלמטה ממשיכה את אור אין סוף לתוך עשר הספירות. הטקסט מפנה אליו בעניין מצוות לא תעשה.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש מז, ב.

וע"פ שימני כחותם

"שימני כחותם על לבך". פתיחת מאמר נוסף שאליו מפנה הטקסט.

שיר השירים ח':6:Song of Songs

שִׁמְנִי כְּחוֹתֶם עַל־לִבְךָ כְּחוֹתֶם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עֵצָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפִיךָ רְשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵה־בְתִיָּה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

וע"פ ראיתי והנה מנורת זהב

"ראיתי והנה מנורת זהב כולה". פתיחת מאמר שלישי שאליו מפנה הטקסט.

זכריה ד':ב':Zechariah

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נְרֹתֶיהָ עָלֶיהָ וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְזָרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

73 וז"ש במדרש ריח בגדיו ריח בוגדיו

התלמוד דורש גם הוא את "בגדיו" כ"בוגדיו"; מהדורות קה"ת מביאה זאת כמקבילה.

סנהדרין ל"ז א:ז' ח"ז-8:7a Sanhedrin

ריש לקיש אמר: מהקא, "כפלה הרמון וקתה" – אפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון. רבי זירא אמר: מהקא, "נורה את ריח בגדיו". אל תיקרי "בגדיו" אלא "בוגדיו". הנהו בריוני דהו בשיבכותיה דרבי זירא, דהנה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיובתא, והו קפדי רבנן. כי נח נפשיה דרבי זירא, אמרי: עד האידנא הנה חריקא קשין שקיה דהנהו בעי עלו רחמי, השתא מאן בעי עלו רחמי? הרהרו בלביהו ועבדו תשובה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

74 בד"ה וישלח יעקב

המאמר שאליו מפנה הטקסט בפירוש "עובר לסוחר"

הערת קה"ת

תו"א כד, ג.

75 בד"ה וישלח יעקב

"וישלח יעקב מלאכים". פתיחת המאמר שאליו מפנה הטקסט

בראשית ל"ב:4:Genesis 32:4

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל-עשו אחיו ארצה שער שדה אדום:

And Jacob sent messengers before him to Esau his brother unto the land of Seir, the field of Edom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 עובר לסוחר

"ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר". הביטוי שמתפרש באותו מאמר

בראשית כ"ג:ט"ז:Genesis 23:16

וישמע אברהם אל-עפרון וישקל אברהם לעפרון את-הכסף אשר דבר באזני בני-חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר:

And Abraham hearkened unto Ephron; and Abraham weighed to Ephron the silver, which he had named in the hearing of the children of Heth, four hundred shekels of silver, current money with the merchant.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 בביאור ע"פ כי תצא

שם הלי היא אור מקיף שעשוי לעיתים להיכנס לכלים, והמי הסופית היא מקיף דמקיף, שאינו יכול להיכנס. הדברים מפנים בחזרה למאמר הזה, העוסק בלבוש ובבית.

הערת קה"ת

לעיל לו, ד.

78 בביאור ע"פ כי תצא

"כי תצא למלחמה". פתיחת הביאור בלקוטי תורה על שני האורות המקיפים, לי ומי.

דברים כ"א:10:Deuteronomy 21:10

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ הוּא אֶלְיֶיךָ בַּיָּד וְשִׁבִּיתָ שָׁבוֹי:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou

carriest them away captive,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 והקמותי לך בית נאמן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ש"א כא, כח.

80 והקמותי לך בית נאמן

אביגיל אומרת לדוד: "והקים ה' לאדוני בית נאמן". הערת קה"ת מציינת את המקום כשמואל א' 21:28, כנראה טעות במקום 25:28. אדמו"ר חזקן מפרש את ה"בית" כמלכות דוד.

שמואל א כ"ח:28:I Samuel 25:28

שָׁא נָא לְפָשַׁע אֲמַתְךָ כִּי עֲשֵׂה־עֲשָׂה הִ' לְאֹדֹנִי בֵּית נֶאֱמָן כִּי־מִלְחָמוֹת הִ' אֲדֹנִי נִלְחָם וְרָעָה לֹא־תִמָּצֵא בְךָ מִיָּמֶיהָ:

Forgive, I pray thee, the trespass of thy handmaid; for the L-RD will certainly make my lord a sure house, because my lord fighteth the battles of the L-RD; and evil is not found in thee all thy days.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 לא גבה לבי גוי ודוממתי

הקטע מופיע למטה Psalms 131:1 המילים כאן מצטטות את

תהילים קל"א:א:Psalms 131:1

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִ' לֹא־גִבָּה לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינַי וְלֹא־הִלַּכְתִּי בְּגִדְלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מְמֹנִי:

A Song of Ascents; of David. L-RD, my heart is not haughty, nor mine eyes lofty; Neither do I exercise myself in things too great, or in things too wonderful for me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלא, א-ב.

82 לא גבה לבי כוי ודוממתי

"לא גבה לבי... ודוממתי נפשי". ביטולו העצמי של דוד; "ודוממתי" מהדהד את המילה "דומם"

תהילים קל"א:א-ב'2:Psalms 131:1-2

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִ' לֹא־גִבָּה לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינַי וְלֹא־הִלַּכְתִּי בְּגִדְלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מְמֹנִי: אִם־לֹא שְׁוִיתִי וְדוֹמַמְתִּי נִפְשִׁי כְּגִמְלָה עָלַי אִםּוּ כְּגִמְלָה עָלַי נִפְשִׁי:

A Song of Ascents; of David. L-RD, my heart is not haughty, nor mine eyes lofty; Neither do I exercise myself in things too great, or in things too wonderful for me. Surely I have stilled and quieted my soul; Like a weaned child with his mother; My soul is with me like a weaned child.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 בלקו"ת מבאר

ההערה מציינת שלקוטי תורה מתאר את ההנהגה כולה כעניין שלמעלה מן השכל — בריחה מן הכבוד — וקושר אותה להקדמת "נעשה" ל"נשמע". מכיוון ש"בי מלכים ימלוכו", כל הנהגה קשורה לביטול

הערת קה"ת

"שגם כללות ענין הנשיאות הוא ענין שלא ע"פ טעם ודעת (הבורח מן הכבוד כוי) ומקשר זה עם ענין הקדמת נעשה לנשמע, עיי"ש, וי"ל, שכיון ש"בי

מלכים ימלוכו" לכן כל נשיאות קשורה דוקא עם ענין הביטול (הבורה מן הכבוד כו') — לקו"ש חל"ג ע' 46 הערה 40.

למילים האלה Deuteronomy 21:10-25:19 הערת קה"ת מפנה ל

דברים כ"א:י-כ"ה:י"ט Deuteronomy 21:10-25:19

פסקה 10

85 תחת אשר לא עבדת בשמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה". הפסוק מראה שמצוות הנעשות מתוך רצון מחייבות שמחה

דברים כ"ח:מ"ז Deuteronomy 28:47

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כח, מז.

86 ע"פ ושאתם מים בששון

המאמר משווה בין ניסוך היין, המפורש בתורה שבכתב, לבין ניסוך המים, הלכה שנמסרה למשה בסיני, ומסביר מדוע שאבו את המים בשמחה גדולה. זהו המקור לעניין כאן, שמדרגה שלמעלה מן הרצון צריכה להתחבר עם שמחה.

הערת קה"ת

לעיל עט, ד ואילך.

87 ע"פ ושאתם מים בששון

"ושאתם מים בששון ממעיני הישועה". הפסוק על שאיבת המים בסוכות, שאותה היה צורך לחבר עם שמחה

ישעיהו י"ב:ג' Isaiah 12:3

ושאתם מים בששון ממעיני הישועה:

Therefore with joy shall ye draw water Out of the wells of salvation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 מזמור שיר שהוא נראה כפל ענין כמ"ש באלשיך

כותרת המזמור על חנוכת הבית; האלשיך מעיר על הכפילות לכאורה שבכיתוי "מזמור שיר"

תהילים ל"א Psalms 30:1

מזמור שיר חנכת הבית לדוד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ל, א.

89 ויהי ביתך כבית פרץ

"ויהי ביתך כבית פרץ". הברכה לבועז, שבה "בית" פירושו ילדים

רות ד':י"ב Ruth 4:12

ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה מן היצר אשר נתן ה' לך מן הנערה הזאת:

and let thy house be like the house of Perez, whom Tamar bore unto Judah, of the seed which the L-RD shall give thee of this young woman.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90

יזל מים

"יזל מים מדליו". הפסוק מדגים את שורש נזל שבמילה נזל

במדבר כ"ד:ז' Numbers 24:7

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וזרעו מאגג מלכו ותנשא מלכתו:

Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91

ונזולים מן לבנון

"ונזולים מן לבנון". דוגמה נוספת לשורש נזל

שיר השירים ד':ט"ו Song of Songs 4:15

מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון:

Thou art a fountain of gardens, A well of living waters, And flowing streams from Lebanon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92

בד"ה וזאת המצוה

"וזאת המצוה החוקים והמשפטים". פתיחת המאמר בפרשת ואתחנן שאליו מפנה הטקסט

דברים ו':א' Deuteronomy 6:1

וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it—

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 11

93

כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה

"כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה". חז"ל דורשים ש"המנוחה" היא שילה

דברים י"ב:ט' Deuteronomy 12:9

כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלקיך נתן לך:

for ye are not as yet come to the rest and to the inheritance, which the L-RD your G-d giveth thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 12

94

ע"פ ויגש אליו יהודה

"ויגש אליו יהודה". פתיחת המאמר שאליו מפנה הטקסט בעניין זה

בראשית מ"ד:י"ח Genesis 44:18

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידברנא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 וספר החינוך סי' תצ"ב

מצווה תצ"ב בספר החינוך: איסור נטיעת עץ אצל המזבח, הכולל גם מבני עץ במקדש. בדפוס כתוב "החנינוך", ונראה שצריך להיות "החנינוך".

ספר החינוך תצ"ב 492 Sefer HaChinukh

96 לא תטע לך אשרה כו'

"לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך". הפסוק מובא כמקור לאיסור עץ בולט בבניין המקדש.

דברים ט"ז:21 Deuteronomy 16:21

לֹא־תִטֵּעַ לְךָ אֲשֶׁרֶת כָּל־עֵץ אֲצֵל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לְךָ:

Thou shalt not plant thee an Asherah of any kind of tree beside the altar of the L-RD thy G-d, which thou shalt make thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 פסקה

97 עצי שטים עומדים

"ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים". קרשי העץ מייצגים את מדרגת הצומח.

שמות כ"ו:15 Exodus 26:15

וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכֵּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים:

And thou shalt make the boards for the tabernacle of acacia-wood, standing up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 שרפים עומדים

"שרפים עומדים ממעל לו". כאן הדברים נקראים כך שהשרפים עומדים מעל השכינה.

ישעיהו ו':2 Isaiah 6:2

שֶׁרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֶׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בְּשֵׁתַיִם יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשֵׁתַיִם יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשֵׁתַיִם יַעֲוֹפֶה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 קדוש כו'

"קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות; מלא כל הארץ כבודו". הכרות המלאכים על קדושת ה'.

ישעיהו ו':3 Isaiah 6:3

וְנָקְרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 פסקה

100 ויקח מאבני המקום ... וישם מראשותיו

"ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו". כאן הדבר נקרא כתיבות קריאת

שמע, ששורשן למעלה מן הראש.

בראשית כ"ח:11 Genesis 28:11

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 וישם אותה מצבה ויצוק שמן

"וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה". כאן הדבר נקרא כהגבהת המלכות והמשכת חכמה עילאה לתוכה.

בראשית כ"ח:18 Genesis 28:18

וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מִרְאשָׁתוֹ וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 שמן משחת קדש

"שמן משחת קודש יהיה זה לי". השמן מסמל את חכמה עילאה.

שמות ל"א:31 Exodus 30:31

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִּי לְדֹרֹתֵיכֶם:

And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: This shall be a holy anointing oil unto Me throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 פסקה

103 אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה

"אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה". היא נקראת כאן מלכות, המדרגה התחתונה ביותר ששורשה בגבוה ביותר.

תהילים קי"ח:22 Psalms 118:22

אֲבֶן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּינָה:

The stone which the builders rejected Is become the chief corner-stone.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, כב.

104 מלי נקי בחיי אבן

דיון מקביל במלכות כ"אבן".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' ויחי כרך ב שצד, ב. וראה בד"ה וישלח תרע"ג.

105 שתי אבנים כו'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ס"י פ"ד, מט"ז.

106 בביאור ע"פ זאת חקת התורה

״זאת חוקת התורה״. תחילת הביאור שאליו מתייחס הטקסט

במדבר י"ט:2 Numbers 19:2

זאת חקת התורה אשר-צנה ה' לאמר דבר אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה על:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 אולי אבנה ממנה

שרה אמרה: ״אולי אבנה ממנה״. בניין באמצעות שפחה קשור למדרגה התחתונה של המלכות.

בראשית ט"ז:2 Genesis 16:2

ותאמר שרי אלי-אברהם הנה-נא עצרני ה' מלדת בא-נא אלי-שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברהם לקול שרי:

And Sarai said unto Abram: 'Behold now, the L-RD hath restrained me from bearing; go in, I pray thee, unto my handmaid; it may be that I shall be builded up through her.' And Abram hearkened to the voice of Sarai.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית טז, ב.

108 אולי אבנה גם אנכי ממנה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה שם ל, ג.

109 וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה גם אנכי ממנה

רחל אמרה: ״אולי אבנה גם אנכי ממנה״. מקביל לדברי שרה

בראשית ל"ג:3 Genesis 30:3

ותאמר הנה אִמְתִּי בִלְהָה בֹּא אֵלֶיהָ וְתֵלֵד עַל-כַּרְפִּי וְאֶפְנֶה גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה:

And she said: 'Behold my maid Bilhah, go in unto her; that she may bear upon my knees, and I also may be builded up through her.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 ראש לשועלים

הוצאת קה"ת מפנה כאן לזהר, שבו הביטוי ״ראש לשועלים״ נאמר על המדרגה התחתונה של המלכות, השולטת בעולמות הנמוכים

זח"ב קמח, Zohar II, 148b

הערת קה"ת

ראה זח"ב קמח, ב (אבות פ"ד, מט"ו).

111 להיות ראש לשועלים

״הווי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים״. מקור הביטוי

משנה אבות ד':ט"ו Pirkei Avot 4:15

רבי ינאי אומר, אין בדינו לא משלות הרשעים ואף לא מוסורי הצדיקים. רבי מתניא בן חרש אומר, הוי מקדים בשלום כל אדם. והוי זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים:

Rabbi Yannai said: it is not in our hands [to explain the reason] either of the security of the wicked, or even of the afflictions of the righteous. Rabbi Mathia ben Harash said: Upon meeting people, be the first to extend greetings; And be a tail unto lions, and not a head unto foxes.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

112 בד"ה יגלה לן טעמי

המאמר שאליו מתייחס הטקסט בעניין מילוי הה"א, המדרגה התחתונה של המלכות.

הערת קה"ת

תו"א טו, ג.

113 ויעי בזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב

קטע זהיר שאליו מתייחס הטקסט בעניין מילוי הה"א, מדרגת השפחה של המלכות.

ספר הזהר, בראשית כ"ד:רס"ד-25:273-24:264 Zohar, Bereshit כ"ה:ער"ג

114 ממ"ש ברכות תזריע פ"ד כלום נתוין אבא ישי

דוד אומר: ״כלום נתוון אבא ישי״? אדמו"ר הוקן מציין שהדבר מלמד שאגדת השפחה אינה מובאת שם

ויקרא רבה י"ד:ה'14:5 Vayikra Rabbah

115 רגלי יורדות

״רגליה יורדות מות״. מתאר את המדרגה התחתונה, היורדת לעולמות הנמוכים.

משלי ה':ה'5:5 Proverbs

רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמכו:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ה, ה.

116 נעוץ תחלתו בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ס"י פ"א, מ"ז.

117 כי נעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו

״סופן נעוץ בתחלתו ותחילתו נעוץ בסופן״. הנמוך ביותר קשור לגבוה ביותר.

ספר יצירה א':7:1 Sefer Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

כפי קרח ע"פ ויגמול שקדים

124

"ויגמול שקדים". תחילת המאמר בפרשת קרח שאליו מתייחס הטקסט

במדבר י"ז:23 Numbers 17:23

וַיְהִי מִמָּחָרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֱהֹל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטֶּה־אֶהָרָן לְבֵית
לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצֹץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:

And it came to pass on the morrow, that Moses went into the
tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the
house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed
blossoms, and bore ripe almonds.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בד"ה מנורת זהב

125

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לעיל פ' בהעלותך לד, א.

אור זרוע לצדיק

126

הקטע מופיע למטה Psalms 97:11 המילים כאן מצטטות את

תהילים צ"ו:11 Psalms 97:11

אור זרע לצדיק ולישרי־לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright
in heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צו, יא.

ופי ברבות תרומה פל"ה

127

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

הלשון נעתק ביהל אור ע' שנב

ובזהר תרומה (קס"ו סע"ב)

128

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

"שוה"ע מ"ש אור זרוע לצדיק, דהיינו אור שנברא ביום ראשון וזרעו
הקב"ה בג"ע ע"י צדיק יסו"א שהוא גננא דגנתא ואוליד ואצמח ועביד פירין
וזהו וכגנה זרועיה תצמיח" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' רפט.

וכ"מ ברבות ס"פ שלח

129

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

"ע"פ ועשו להם ציצית הה"ד אור זרוע לצדיק, וכתב ה' הפץ למען צדקו וגו'
זרע הקב"ה את התורה ואת המצוות להנחילם לישראל לחיי העוה"ב ולא
הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה לישראל יצא לחרוש לא תחרוש בשור
ובחמור כו' עכ"ל. לפי"ז פ"י אור זרוע אור היינו התורה ומצוות, זרוע מה
שנתלבשו בכל פרטי הענינים שבעוה"ז בחרישה וזריעה כו', ולבושי' כמו
ציצית, ובבתים מזוזה וכן בכל שא"ד" — יהל אור ע' שנב. וראה אוה"ת נ"ך
כרך א ס"ע רפט ואילך.

ואור החמה יהי שבעתיים כאור שבעת הימים

130

הקטע מופיע למטה Isaiah 30:26 המילים כאן מצטטות את

ישעיהו ל"כ:26 Isaiah 30:26

וְהָיָה אֹרֶחַ־לְלֵבָנָה כְּאֹרֶחַ הַחֲמָה וְאֹרֶחַ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַע־תַּיִם כְּאֹרֶחַ שְׁבַעַת
הַיָּמִים כִּי־שֶׁבַע ה' אֶת־שָׁבֶר עָמּוֹ וּמַחֲץ מִקְתּוֹ יִרְפָּא:

אבנים מפולמים אבנים נקובים

118

מאמר על ההבדל בין קריאת שמע לתפילת העמידה, שבו נדונים סוגי
ה"אבנים"; הוא מתאים לקריאת תיבות קריאת שמע כאבנים כאן

הערת קה"ת

ראה סידור ד"ה להבין ההפרש בין ק"ש לתפלה. ראה ביאורה"ו לאדה"א מד,
ג. ואילך.

119 | התלמוד לומד מדברי יחזקאל שהברכה שורה בביתו של אדם בזכות אשתו

יבמות ס"ב ב"י:13 Yevamot 62b:13

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי: כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה — שְׂרָוִי בְּלֹא
שְׂמֻחָה, בְּלֹא בְּרָכָה, בְּלֹא טוֹבָה. בְּלֹא שְׂמֻחָה, דְּכַתִּיב: "וּשְׂמֻחָתְךָ אֵתָה
וּבִיתְךָ". בְּלֹא בְּרָכָה, דְּכַתִּיב: "לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ". בְּלֹא טוֹבָה,
דְּכַתִּיב: "לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבָדּוֹ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

להניח ברכה אל ביתך

120

"להניח ברכה אל ביתך". הפסוק שהתלמוד דורש

יחזקאל מ"ד:30 Ezekiel 44:30

וְרֵאשִׁית כָּל־בְּכוֹרֵי כָל וְכָל־תְּרוּמַת כָּל מַכֵּל תְּרוּמוֹתֵיכֶם לְכֹהֲנִים יִהְיֶה
וְרֵאשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לְכֹהֵן לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל־בֵּיתְךָ:

And the first of all the first-fruits of every thing, and every
heave-offering of every thing, of all your offerings, shall be
for the priests; ye shall also give unto the priest the first of
your dough, to cause a blessing to rest on thy house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 | רבי יוסי אומר: "מימי לא קראתי לאשתי אשתי, אלא ביתי". הוא מזהה את
האיש עם "הבית"

שבת קי"ח ב"י:10 Shabbat 118b:10

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִיָּמַי לֹא קָרִיתִי לְאִשְׁתִּי "אִשְׁתִּי" וּלְשׁוּרִי "שׁוּרִי", אֶלָּא
לְאִשְׁתִּי — "בֵּיתִי", וּלְשׁוּרִי — "שְׂדִי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

אין אדם ניוון

122

הצמח צדק מביא שם את מאמר חז"ל שאדם מקבל פרנסה (רק בזכות
אשתו), ומעיר שגם הוא לא מצא את מקורו

הערת קה"ת

ע' בסי' אור התורה מאדמו"ר הצ"צ נ"ע בפי' ויצא ד"ה וירא והנה באר סי' ה'
בוה"ל הביא מארז"ל אין נותנין לאדם פרנסה כו' (וגי'ו ל"מ). עיי"ש בפי'
בראשית ד"ה במ"ר בראשית ויברך (מה, א). [כ].

נותן לחם לכל בשר

123

"נותן לחם לכל בשר". פרנסה גשמית הנמשכת מחסד אלקי

תהילים קל"ו:25 Psalms 136:25

נָתַן לָחֶם לְכָל־בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדּוֹ:

Who giveth food to all flesh, For His mercy endureth for
ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלו, כה.

ברכות בא פט"ו (דקל"א ע"ד)

138

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' ראה כה, ג. ל. ד. ובאוה"ת פ' וירא כרך א פח, ב: "ובסדר בא פט"ו מבואר ענין שמש צדקה היינו מה שיהי' ואור החמה שבעתים כאור שבעת הימים, והוא ענין אור ג"ר דעתיק, ולכן הוא מרפא כי משם מקור החיים". ע"ש.

ותהלתי אחטם לך

139

הקטע מופיע למטה Isaiah 48:9 המילים כאן מצטטות את

ישעיהו מ"ח:ט: Isaiah 48:9

לְמַעַן שְׁמִי אֶאְרִיךְ אִפִּי וְתִהְיֶה לִּי אֶחָטָם לְךָ לְבַלְתִּי הַכְרִיתְךָ:

For My name's sake will I defer Mine anger, And for My praise will I refrain for thee, that I cut thee not off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מח, ט.

וברכות במדבר פרשה ה'

140

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

"דורש אחתם לשון חותם קץ הגאולה החתום . . גם חותמה לטובה" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קעט. וראה לעיל פ' שלח נא, ד.

בספד"צ פ"ב

141

למילים האלה Zohar II, 177a הערת קה"ת מפנה ל

זח"ב קעז, א Zohar II, 177a

הערת קה"ת

זח"ב קעז, א. "בזמנא דמטא תשרי ירחא שביעה משתכחי אילין תליסר בעלמא עילאא ומתפתחין תליסר תרעא דרחמי בההוא זמנא דרשו ה' בהמצאו כתיב ויאמר אליקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי וגו' היינו דכתיב ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש בערב" — אוה"ת ויקרא כרך א ע' פד. וראה לעיל פ' האזינו עז, א ג"כ חלק מהלשון שבסד"צ. וראה גם אוה"ת בראשית כרך א לד, א.

סד"ה ועשית בגדי קדש

142

"ועשית בגדי קודש". תחילת המאמר שאליו מתייחס הטקסט

שמות כ"ח:ב' Exodus 28:2

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיד לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ל, כו.

ברכות נשא פ"ג . . תרי"ג אותיות

131

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' בחקותי מו, ד.

וזהו שפי' בזהר ויקרא (ד"ב ע"א)

132

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

באוה"ת בראשית כרך ז תתשס, ב מביא לשון המדרש ומקשה "קשה איך דבור זכור את יום השבת לקדשו מכון נגד תדשא הארץ דשא, אדרבה זהו עשיית מלאכה וא"כ זהו הפך לקדשו, לכאורה)". וראה גם באוה"ת נ"ך ע' רצ.

יוצר משרתים ואשר משרתיו

133

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

וגילוי זהו זהו בשבת

134

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ראה באוה"ת נ"ך ע' רצ בסע"י ב בענין נשמה יתירה.

בד"ה ראה כי ה' נתן לכם השבת

135

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לעיל פ' בשלח ב, א.

קדושתו למע' מקדושתכם

136

למילים האלה Vayikra Rabbah 24:9 הערת קה"ת מפנה ל

ויקרא רבה כ"ד:ט' Vayikra Rabbah 24:9

הערת קה"ת

ויק"ר כד, ט.

שמש צדקה ומרפא

137

הקטע מופיע למטה Malachi 3:20 המילים כאן מצטטות את

מלאכי ג':כ' Malachi 3:20

וְיָרַח לְכֶם יְרֵאִי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵּיהָ וַיְצַתֶּם וּפְשָׁתֶם קַעְגְלֵי מִרְבָּק:

But unto you that fear My name shall the sun of righteousness arise with healing in its wings; and ye shall go forth, and gambol as calves of the stall.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, כ.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום. CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Tosefta Pei'ah - Machon Mamre (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309. למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/vezos-haberachah/6/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק